

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๖ กรณีการสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ และคำร้องเพิ่มเติมลงวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจ
หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๓) พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิบคนสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้นั้น ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และ

๓) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการ
เลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการมีคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการ

ฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่การประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๔ ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แววัฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๔ ประกอบกับมาตรา ๘๐

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ แล้ว ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แววัฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์

สมาชิกรัฐสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐

๓. คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๕ (๑) มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้ สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๖ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗

๔. ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ นายสนิท วรปัญญา พลเอก ศิรินทร์ ชูปกล้า นางพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แหว้ฉนะ นายธรรมนุญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา ขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใหม่ ๑ โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะได้เพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๘๕/๕ ถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

๕. ประธานรัฐสภาเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ที่ถูกคัดค้านทั้งสิบคนสิ้นสุดลง โดยผู้ที่ถูกคัดค้านดังกล่าว โต้แย้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๕.๑ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๑๐ (๗) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคนสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๕.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๖ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๕.๓ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการมีคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่การประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำร้องของประธานรัฐสภาไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจง สรุปได้ว่า

๑. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มีประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเกี่ยวกับการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๕) และหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลังต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) โดยสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) บทบัญญัติดังกล่าวมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

๒. การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ

การตีความกฎหมายต้องตีความตามลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ บทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายฉบับเดียวกันต้องตีความให้สอดคล้องกัน และมีผลบังคับใช้ได้ทุกมาตรา เพราะบทบัญญัติของกฎหมายฉบับเดียวกันมีศักดิ์และผลบังคับเสมอกัน เว้นแต่บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของบททั่วไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา) มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ (อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) นั้น จะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ไม่ใช่ข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ บัญญัติยืนยันว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อาจจะต้องออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ (บัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๕๗) ก็ได้บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ มีคำสั่ง

แม้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง จะให้อำนาจศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากมีการคัดค้านการเลือกตั้ง ก็ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง และศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ต้องสิ้นสุดลงด้วย ในบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งให้อำนาจของศาลยุติธรรมดังกล่าวมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ หรือมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) จึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓

๓. การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตามมาตรา ๕๕ โดยกฎหมายมิได้บัญญัติว่า จะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในระยะเวลาเท่าใด แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ กรณีที่เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านไม่สมควรได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕/๕ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดหนึ่งปี แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

สำหรับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคน ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) ได้ จึงไม่ได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ดังกล่าว

๔. ความมีผลบังคับของการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กิจการต่างๆ ที่อยู่ในการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๔.๑ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งไม่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง คำสั่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุด ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๓๔ และถึงแม้ว่า ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ก่อนวันเลือกตั้งถ้าปรากฏหลักฐานว่า ผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา วินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๓๔/๑

๔.๒ การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีที่เห็นสมควรให้ยุบพรรคการเมือง รวมพรรคการเมือง หรือในเรื่องการขอจัดตั้งพรรคการเมือง การสั่งการหรือความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น ยังไม่มีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด อำนาจวินิจฉัยที่มีสภาพบังคับถึงที่สุดในเรื่องดังกล่าวเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๒

๔.๓ อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามข้อ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แสดงให้เห็นว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการใช้อำนาจทางตุลาการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ซึ่งได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใด ให้พิจารณาทบทวนได้อีก เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๔ ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการจัดการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทน

ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญที่กำหนดให้คำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด และเริ่มดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนโดยเร็ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกร้อง) จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณายกคำร้องของผู้ร้อง

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า การที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ มีอำนาจหน้าที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๒) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งสืบทอดกันสืบคนสืบมาตั้งแต่วันที่มิได้คำสั่ง และผู้ถูกคัดค้านดังกล่าวได้แย้งคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า เป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีจึงมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว เมื่อประธานรัฐสภาเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัย

โดยเสียงข้างมาก ๘ ต่อ ๕ เสียง ว่า กรณีตามคำร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แล้ว จึงให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นนี้ เป็นประเด็นเดียวกันกับประเด็นตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วตามคำวินิจฉัย ที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่วินิจฉัยประเด็นนี้อีก เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

ประเด็นที่สอง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗ (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่า

สิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี (๕) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติ รวม ๑๐ กรณี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุส่วนตนโดยเฉพาะ แต่มิได้หมายความว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดได้ก็ด้วยเหตุดังกล่าวเท่านั้น ประเด็นที่ว่าจะมีเหตุอื่นใดที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงอีกด้วยหรือไม่ นั้น ต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องของรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ .... (๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” โดยมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้ .... (๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว” ซึ่งหมายความว่ารัฐธรรมนูญเองรับรองว่า การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ

สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ นั้น ก็เป็นเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้น สิ้นสุดลงได้เช่นกัน ถึงแม้เหตุนี้จะไม่ได้รับบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ ก็ตาม ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เมื่อใด แทนบุคคลใด บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ย่อมต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพ ไปด้วยโดยปริยายเพราะเหตุที่กำลังจะมีการเลือกตั้งใหม่ มิเช่นนั้น ก็จะเป็นการจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาเกินจำนวนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๑ ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง จึงได้บัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลง นับตั้งแต่วันที่มียคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธาน สภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง” ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้ มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง สิ้นคนสิ้นสุดลง จึงอยู่ในอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ แล้ว

ประเด็นที่สาม การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและ เทียงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและ เทียงธรรม” และมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ....(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วย เลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้ง มาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการ การเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายใน หนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ” มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติใน...ส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้” และมาตรา ๘๕ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) ถ้าเห็นว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและ เที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือ เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะมีคำสั่งให้มี การนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตาม คำร้องคัดค้านนั้นก็ได้” ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า ในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้หลายประการ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบที่จะใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อให้การเลือกตั้งสามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๘๕ และในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๘๕/๕ และมาตรา ๘๐ แล้ว ดังนั้น คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมาย บัญญัติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยโดยเสียงเอกฉันท์ ๑๐ เสียง ว่า (๑) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มี

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และ (๒) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจิต บัญบังการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔
สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
รวม ๑๐ เขตเลือกตั้ง ใน ๗ จังหวัด ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔
ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้ง/ผู้ถูกร้อง มีมติเป็นเอกฉันท์ อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๕๓ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ (๑)
และมาตรา ๕๖ มีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภาใหม่ รวม ๑๐ เขตเลือกตั้ง ใน ๗ จังหวัด โดยมีเหตุผลว่า

๑.๑ ได้รับคำร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ
มาตรา ๕๔ ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ เขตเลือกตั้ง ใน ๗ จังหวัด คือ ขอนแก่น เพชรบูรณ์
พระนครศรีอยุธยา ระนอง ลพบุรี ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
เนื่องจากก่อนได้รับการเลือกตั้ง นายทวี สุทธิธรรม สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง
สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แซ่ฉิม สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ
มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภา
จังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ
นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการ
ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐

๑.๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการพิจารณาตามวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๗ ครบถ้วนแล้ว

๒. ประธานรัฐสภา/ผู้ร้อง เสนอคำร้องลงวันที่ ๑๕ และ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า การที่ผู้ถูกร้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น ผู้ถูกร้องต้องมีคำสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ หากพ้นเวลาที่กำหนดแล้ว ผู้ถูกร้องจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งผู้ถูกร้องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่ผู้ถูกร้องสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง แต่สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวขอความเป็นธรรมว่า ผู้ถูกร้องไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า

๒.๑ การที่ผู้ถูกร้องสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๗) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒.๓ การที่ผู้ถูกร้องสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งผู้ถูกร้องต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. ผู้ถูกร้องมีหนังสือ ที่ ลต ๐๐๐๕/๑๕๖๘ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า

๓.๑ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๕) ให้อำนาจแก่ผู้ถูกร้องอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หากมีผู้คัดค้านหรือปรากฏหลักฐานว่า ผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนได้รับการเลือกตั้งหรือได้รับการเลือกตั้งโดยไม่สุจริต ผู้ถูกร้องต้องวินิจฉัยสั่งการตามมาตรา ๑๔๗ โดยพลัน การวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน คือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) โดยมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ ถึง ๕๗ รับรองไว้

๓.๒ ในการตีความกฎหมายนั้น นอกจากจะตีความตามตัวหนังสือแล้ว ยังจะต้องตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และตีความบทบัญญัติต่างๆ ในกฎหมายฉบับเดียวกันให้สอดคล้องกัน และมีผลใช้บังคับได้ทุกมาตรา บทบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียวกันย่อมมีศักดิ์และผลบังคับเสมอกัน เว้นแต่บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของบททั่วไป ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจสิ้นสุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ หรือมาตรา ๑๔๕ (๔) เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ อธิบายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) จึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓

๓.๓ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องต้องดำเนินการโดยไม่ชักช้า แต่ไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้ ถ้าผู้ถูกร้องเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้าน (๑) ไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดหนึ่งปี แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง หรือ (๒) สมควรมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) จึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕

๓.๔ ความมีผลบังคับของการกระทำของผู้ถูกร้อง อาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ (๑) ก่อนวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏหลักฐานว่า ผู้สมัครรายใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรายนั้นได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๓๔/๑ (๒) การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีที่เห็นควรให้ยุบพรรคการเมือง ฯลฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฯ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๒ (๓) อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของผู้ถูกร้องตามที่

กล่าวใน ๓.๑ นั้น รัฐธรรมนูญได้นำเอาอำนาจศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนมาเป็นอำนาจของผู้ถูกร้อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการของผู้ถูกร้อง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใดให้พิจารณาทบทวนได้อีก

โดยที่พยานหลักฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นได้อีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๔ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๗ และมาตรา ๓๒๘

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๔ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๔ ถึง มาตรา ๕๗

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๕

๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๒

๖. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

๗. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒

ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/ ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก

เนื่องจากประธานรัฐสภาเห็นว่า คำร้องนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และส่งคำร้องนี้มาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ปัญหาที่สอง

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดเมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้

(๑) มีบทบัญญัติโดยชัดแจ้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ และ

(๒) มีบทบัญญัติโดยปริยายในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) เป็นต้น

การตรากฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยที่รัฐธรรมนูญมิได้ให้อำนาจไว้ย่อมจะกระทำมิได้ เพราะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามหมวด ๑๒ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ เป็นบทบัญญัติที่อธิบายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ... เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้ง ... นั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีเหตุผลปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ นี้ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ปัญหาที่สาม

คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งคัดค้านว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (๒) ... ดังนั้น เมื่อปรากฏว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๗ แล้ว เห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้ง รวม ๑๐ เขตเลือกตั้ง ใน ๗ จังหวัด ดังกล่าว เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับการเลือกตั้ง ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจสั่งการโดยพลัน แต่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติว่า ต้องสั่งการเมื่อใด เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นแล้ว ย่อมมีผล ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งไปแล้วสิ้นสุดลง และมีผลตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ด้วย นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งนั้น

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ... เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแล้ว

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประธานรัฐสภาส่งคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยมีข้อเท็จจริงและคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ สรุปได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุทธิธรรม สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แว้วฉนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยครบถ้วนรวมทั้งได้ให้

โอกาสผู้ถูกคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ในการพิจารณาปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้ง จังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับนายกี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แฉ้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผล มาจากการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึง ที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ตามลำดับ

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขต เลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒. ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ นายกี สุภธีระ กับนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นายสนิท วรปัญญา กับพลเอก ศิริินทร์ ฐปกล้า และนางพวงเล็ก บุญเชียง นางสาววย แฉววัฒนะ กับนายธรรมบุญ มงคล พร้อมด้วยนายชิต เจริญประเสริฐ กับนายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้ง จังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เหตุผลพอสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการ การเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการ เลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ กรณีกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลา ดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ของสมาชิก วุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

๓. ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการ จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน ได้แย้งว่าคณะกรรมการ การเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับ

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้

นอกจากนั้นได้พิจารณาเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดขึ้น ให้ทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามแนวทางที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง แต่เมื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ จึงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ และมีข้อโต้แย้งที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในหลายกรณีต่างกรรมต่างวาระ ซึ่งถึงกับต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ถึง ๒ ครั้ง ดังนั้น เมื่อมีกรณีเป็นปัญหาข้อโต้แย้งในการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งต้องถือว่าอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่และจะต้องดำเนินการต่อไป หากศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้งต่างๆ ให้เป็นบรรทัดฐานดังเช่นที่ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วในหลายกรณี ก็น่าที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองเป็นอย่างยิ่ง

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจ หน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัย เสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งให้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๔ และมีมติโดยเสียงข้างมากให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ พร้อมทั้งให้ส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจง เพราะเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เนื่องจากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องของประธานรัฐสภา ดังนี้

ข้อ ๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าว ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มีประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลังต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้ง

มาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าว คือการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง ในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย นั้นเอง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ในการตีความกฎหมายนั้นนอกจากจะตีความตามลายลักษณ์อักษรแล้วยังจะต้องตีความตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย และตีความบทบัญญัติต่างๆ ในกฎหมายฉบับเดียวกันให้สอดคล้องกันและมี ผลบังคับใช้ได้ทุกมาตรา บทบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียวกันย่อมมีศักดิ์และผลบังคับเสมอกัน เว้นแต่ บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของบททั่วไป

บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ (การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา) และบทบัญญัติ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ (อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยนั้น จะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจ ข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แต่อย่างใดไม่ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ก็ได้บัญญัติยืนยันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจะต้องออกจาก ตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ (บัญญัติสอดคล้องกับบทบัญญัติ

มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ซึ่งบัญญัติว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ที่มีคำสั่ง...

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อนๆ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งได้ให้อำนาจศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากการคัดค้านการเลือกตั้งก็ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง และศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้นสิ้นสุดลงไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่บัญญัติให้อำนาจของศาลยุติธรรมดังกล่าวมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประกอบกับมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติมารองรับมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๓ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาว่าจะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลา ๑ ปี แต่ต้องสั่งภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

สำหรับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ข้อ ๔ ความมีผลบังคับของการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในบรรดากิจการของคณะกรรมการการเลือกตั้งและที่อยู่ในการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท

ประเภทที่ ๑ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งไม่รับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คำสั่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุด ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และถึงแม้ว่าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ประกาศรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ก่อนวันเลือกตั้งถ้าปรากฏหลักฐานว่า ผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นตามมาตรา ๓๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ประเภทที่ ๒ การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีที่เห็นสมควรให้ยุบพรรคการเมือง รวมพรรคการเมือง หรือในเรื่องการขอจัดตั้งพรรคการเมือง การสั่งการหรือความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้นยังไม่มีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด อำนาจวินิจฉัยที่มีสภาพบังคับถึงที่สุดในเรื่องดังกล่าวเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๒

ประเภทที่ ๓ อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่กล่าวมาในข้อที่ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (judicial function) ของคณะกรรมการ

การเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใดให้พิจารณา ทบทวนได้อีก

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดระยะเวลา ในการจัดการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภาขึ้นแทนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด และเริ่มดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนโดยเร็ว

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาชี้ขาดยกคำร้องของผู้ร้องเสีย

พิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำร้องนี้หลายประการด้วยกันคือ

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๕๗ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลัง วันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง สิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำให้ในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับ เงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณี ที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖
- (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับตั้งแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๒) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๕) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(๘) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๙) ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๑๐) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

(๑๑) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการ โดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยการต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้น การลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังนี้

(๑) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(๒) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(๓) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(๔) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(๕) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจให้เข้าใจผิด ในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา ๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองที่เสนอบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่าการเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใด ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้านเพราะเหตุตามมาตรา ๔๑ หรือ มาตรา ๔๓ ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณา โดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้

(๒) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นไปได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือแม้มิได้เป็นไปได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรมแต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่ หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่

มาตรา ๕๗ วิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

มาตรา ๘๕/๓ ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่งประกอบด้วย ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมือง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ในกรณีที่ประธานกรรมการกฤษฎีกาคณะใดไม่อาจดำรงตำแหน่งกรรมการได้ ให้กรรมการกฤษฎีกาประจำคณะนั้นเลือกกรรมการกฤษฎีกาคณะหนึ่งในคณะเดียวกันที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเป็นกรรมการแทน ในกรณีที่ไม่มีอาจหากรรมการแทนได้ ให้คณะกรรมการนี้ประกอบด้วย กรรมการเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตามพรรคหนึ่ง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าความเห็นดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ หากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและให้ประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้งเหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

การให้ความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคสอง ต้องกระทำโดยที่ประชุมคณะกรรมการที่มีกรรมการร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามและต้องกระทำภายในเวลาไม่เกินห้าวันนับแต่วันได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพ้นห้าวันแล้วยังไม่มีความเห็นของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไป

ให้คณะกรรมการตามพรรคหนึ่ง ได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๘๕/๕ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่ง

เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๘๐ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง ส่วนที่ ๓ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนที่ ๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนที่ ๖ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๗ ส่วนที่ ๗ การลงคะแนนเลือกตั้ง ส่วนที่ ๘ การลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง และส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

การแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นประธานกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งหนึ่งคน และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง จำนวนหกคน แต่มีให้นำความในมาตรา ๑๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิการเสนอชื่อผู้แทนของพรรคการเมือง มาใช้บังคับ และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งด้วย

การนับคะแนนเลือกตั้งให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ การนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้ง เฉพาะกรณีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ แบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรานี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบปฏิบัติ เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรานี้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาบทบัญญัติใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นำมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ถ้อยบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้การกระทำใดๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นความผิดและมีบทกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นให้นำมาใช้บังคับกับการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ถืออัตราโทษอย่างเดียวกัน

พิจารณาแล้ว เห็นว่าก่อนที่จะวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งที่ปรากฏในคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ที่อ้างว่าคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) พังได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาเจตนารมณ์และความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) เสียก่อน ซึ่งน่าจะเห็นได้ชัดว่ามาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) เป็นการระบุถึงสาเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะดำรงตำแหน่งได้ตลอดไป ตราบใดที่ไม่มีกรณีเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) เช่น ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เช่น ไม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือกระทำการต้องห้ามต่างๆ เช่น ใช้สถานภาพแห่งตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทรกแซงการแต่งตั้ง หรือโยกย้ายข้าราชการประจำ เป็นต้น หรือถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ด้วยเหตุนี้ มาตรานี้จึงไม่ได้ระบุถึงการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ที่ได้รับการเลือกตั้งมาโดยมิชอบ ซึ่งอาจสิ้นสุดลงได้ตามคำสั่งขององค์กรที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้อำนาจไว้ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) มาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๕๖ ซึ่งขยายความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ ให้มีความสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ นั่นคือ การสั่งการให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูปการเมืองให้มีความโปร่งใสและได้นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม และป้องกันมิให้นักการเมืองที่ใช้วิธีการไม่สุจริตและไม่เที่ยงธรรมในการเลือกตั้งประสบความสำเร็จในการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างสบาย เหมือนในอดีตอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ จึงได้บัญญัติรับรองไว้โดยปริยายว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงได้หากได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวจะต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า รัฐธรรมนูญปัจจุบัน มาตรา ๕๗ ถือว่าผู้นั้นมิเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตั้งแต่ต้นนั่นเอง

พิจารณาแล้ว ในประเด็นที่หนึ่งเห็นว่าเหตุผลของผู้ร้องที่ว่า คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงฟังไม่ขึ้น และด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า คำสั่งดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ส่วนในประเด็นที่สอง ที่ประธานรัฐสภาขอให้วินิจฉัยด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติที่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๕๖ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เพราะมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) เนื่องจากมาตรา ๕๖ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อพบว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือหลายหน่วยหรือเขตเลือกตั้งตามที่มีการร้องคัดค้านว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง หรือเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และ มาตรา ๑๔๗ รับรองไว้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ซึ่งย่อมมีผล ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลงโดยปริยาย นอกจากนั้นหากมาตรา ๕๖ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้เช่นนั้น ก็จะมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะจะทำให้มีสมาชิกวุฒิสภาใหม่เพิ่มขึ้นโดยสมาชิกวุฒิสภาเก่ายังดำรงตำแหน่ง อยู่ต่อไป อันจะทำให้มีสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มขึ้นเกินกว่าจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งย่อมมิใช่ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน และฉบับก่อนๆ ที่บัญญัติให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งต่อองค์กร ที่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจแทนศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

สำหรับประเด็นที่สามที่ตั้งข้อสงสัยไว้ในคำร้องว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่ง ให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามที่มีผู้ร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๔ โดยมิได้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งต้องกระทำภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้ง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำสั่งดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งน่าจะไม่มีอำนาจอ้างมาตรา ๘๕/๕ มาใช้บังคับกับการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ได้ เนื่องจากเจตนารมณ์มาตรา ๘๕/๕ ที่บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ เป็นการขยายความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ (๒) ให้มีผลในทางปฏิบัติ จึงได้กำหนดกระบวนการในการสืบสวนสอบสวน และการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งได้ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนสอบสวนแล้วพบหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตและฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้เองโดยไม่ต้องมีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้นั้น โดยจะต้องส่งคำวินิจฉัยนั้นให้คณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะ ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและความเที่ยงธรรมเสียก่อน

แต่ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งพบหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้รับการเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามมาตรา ๘๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๘๕ และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เท่านั้น เนื่องจากกระบวนการในการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ เป็นการขยายความให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ (๑) มีผลบังคับในทางปฏิบัติ ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่น่าจะมีอำนาจสั่งถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๘๕/๕ ในกรณีนี้ได้ เพราะใช้กระบวนการในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาหลักฐานในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แตกต่างกัน

นอกจากนั้น การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ จะต้องกระทำภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้เวลานานเกินควรในการหาหลักฐานมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อันอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลแก่บุคคลดังกล่าวตลอดเวลาหากไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ให้แน่นอน

ส่วนการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งไม่มีเงื่อนไขเวลาจำกัด ทั้งนี้ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งกับผู้ร้องคัดค้านอาจต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการนำหลักฐานมาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า

๑. คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ๓ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

๒. มาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๘๖ ในกรณีที่มีผู้คัดค้านตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยไม่ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ นั้น ขอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง และคำร้องเพิ่มเติมขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสืบทอดกันสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และ

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการมีคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แว้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานีได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ แล้ว ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนที่เกี่ยวกับ นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แว้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า มีบุคคลอื่นให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้ถูกคัดค้าน จึงลงมติโดยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น แทนนายทวี สุภธีระ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา แทนนางพวงเล็ก บุญเชียง ในเขตเลือกตั้งจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา แทนนางสำรวย แขวงฉะนง ในเขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง แทนนายธรรมบุญ มงคล ในเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี แทนพลเอก ศิริินทร์ รูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา ในเขตเลือกตั้ง จังหวัดศรีสะเกษ แทนนายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ ในเขตเลือกตั้งจังหวัด อุบลราชธานี แทนนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ ผู้ถูกคัดค้าน ตามคำวินิจฉัย สั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึง ที่ ๘๐/๒๕๔๔

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และ มาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๑๐ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๕ (๑) มีมติด้วยคะแนนเสียง เป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้ง จังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัด อุบลราชธานี ๒ คน ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้ สิ้นสุดลง นับแต่วันที่มิคำสั่ง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกคัดค้านทั้งสิบได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา ขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย ดังนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจ หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๑๐ (๗) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาทั้งสิบสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น ชอบด้วย รัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๗ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการมีคำสั่งว่า

มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง นั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ การที่ประธานรัฐสภาจะมีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น จะต้องปรากฏว่า มีปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็จะได้แก่องค์กรที่เกิดปัญหานั้นๆ หรือประธานรัฐสภา สำหรับปัญหาตามคำร้องเป็นเรื่องที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๐ คน ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบสิ้นสุดลง จึงเป็นเพียงปัญหาของสมาชิกวุฒิสภาเพียง ๑๐ คนเท่านั้น หากใช้ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่อย่างใด เพราะหากเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรวุฒิสภาโดยตรงแล้ว ประธานวุฒิสภาก็ย่อมมีอำนาจที่จะเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยไม่จำเป็นต้องให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญดังเช่นในกรณีนี้ เมื่อปรากฏว่าปัญหาตามคำร้องไม่อาจถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น ประธานรัฐสภาจึงไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่จะเสนอเรื่องตามคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังที่กล่าวมา จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องตามคำขอของสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน ซึ่งมีนายสนธิ วรปัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า นางพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แฉ้วนนะ นายธรรมนุญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า มีผู้คัดค้านว่าสมาชิกวุฒิสภาหลายจังหวัดได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะ นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แฉ้วนนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนธิ วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๔ ประกอบกับ มาตรา ๕๐

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำการสืบสวนสอบสวนและให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ แล้ว ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้ง ๗ จังหวัดในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ได้รับเลือกตั้งทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมจริง

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และ มาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้ สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) มาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยมิได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่การประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจง สรุปได้ว่า

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้อำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าว ให้เป็น

ไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือในกรณีมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) โดยสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) บทบัญญัติดังกล่าวมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ ไม่ใช่ข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ บัญญัติยืนยันว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อาจจะต้องออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ก็ได้บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิได้มีคำสั่ง

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตามมาตรา ๕๕ ซึ่งมีได้บัญญัติว่า จะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในระยะเวลาเท่าใดแต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ กรณีที่เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้าน ไม่สมควรได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดหนึ่งปี แต่ต้องสั่ง

ภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ยังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ จึงไม่ได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ดังกล่าว

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัย” โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ควบคุมและ ดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ มีอำนาจหน้าที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือ ทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผล ของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้ง ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๒)

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัด ขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผล ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง เมื่อมีผู้โต้แย้งคำสั่ง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า เป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีจึงมีปัญหเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เมื่อประธานรัฐสภาเสนอ เรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย จึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ พิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรื่องนี้ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยประการแรกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ สำหรับประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ซึ่งมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ และนำมาใช้กับเรื่องนี้ได้

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗ (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี (๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติรวม ๑๐ กรณีดังกล่าวนี้ มิได้หมายความว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดได้เฉพาะด้วยเหตุดังกล่าวเท่านั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้...(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้...(๒) ปราบปรามหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น”

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่ามีเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงได้เช่นกัน แม้จะเป็นเหตุนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ ก็ตาม นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ยังได้บัญญัติเป็นการสนับสนุนอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกด้วยว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่ง หรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติในลักษณะเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ เช่นกันว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้นอยู่ในอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในประการสุดท้ายว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ” ซึ่งหมายความว่า ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะตัดสิทธิผู้สมัครผู้ใด ก็จะต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น แต่กรณีตามปัญหาคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า กรณีไม่ชัดเจน จึงสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยไม่ตัดสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้ถูกคัดค้านจึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ก่อน พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำและคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

อาศัยเหตุผลดังได้พิจารณาแล้ว จึงวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิมนิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๒๖๖

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่
๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัด
ศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่า การเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นรวม ๗ เขตเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง ผู้มีชื่อรวม ๑๐ คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของเขตเลือกตั้งดังกล่าว
ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๔๓

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการพิจารณาตามวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง
ตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ .....ในการพิจารณา
ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งทั้ง ๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว
มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับนายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น
นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาวราย แววัฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และ

นายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึง ที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ตามลำดับ

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

สมาชิกวุฒิสภามีชื่อจำนวน ๑๐ คน ในเขตเลือกตั้งที่ถูกสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาโดยแยกทำเป็นคำร้อง ๔ ฉบับ อ้างว่าคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเห็นว่าคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น

คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มีได้ ประกอบกับ คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คนสิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คนโต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจและใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

นอกจากนั้นได้พิจารณาเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดขึ้นให้ทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามแนวทางที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง แต่เมื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ จึงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ และมีข้อโต้แย้งที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในหลายกรณีต่างกรรมต่างวาระ ซึ่งถึงกับต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาถึง ๒ ครั้ง ดังนั้น เมื่อมีกรณีเป็นปัญหาข้อโต้แย้งในการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งต้องถือว่าอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่และจะต้องดำเนินการต่อไป หากศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้งต่างๆ ให้เป็นบรรทัดฐานดังเช่นที่ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วในหลายกรณี ก็น่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองเป็นอย่างยิ่ง

จึงขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ในปัญหาดังต่อไปนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้ว ลงมติให้รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๕ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงลงคะแนนในฐานะฝ่ายข้างน้อย ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมในการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลังต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้วต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวคือการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้นเอง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ (การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา) และบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ (อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้นจะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ หาใช่ข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แต่อย่างใดไม่ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็ได้บัญญัติ

ยืนยันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาอาจจะต้องออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ (บัญญัติสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ซึ่งบัญญัติว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง...

ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติมารองรับมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๓ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ex officio) ตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลา ๑ ปี แต่ต้องสั่งภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

สำหรับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ข้อ ๔ การตรวจสอบการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่กล่าวมาในข้อ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (judicial function) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใดให้พิจารณาทบทวนอีก ฯลฯ เพราะฉะนั้นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาชี้ขาดให้ยกคำร้องของผู้ร้องเสีย

เนื่องจากคดีนี้ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงลงคะแนนเป็นฝ่ายข้างน้อยไม่รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้วินิจฉัย ดังนั้น เหตุผลในคำวินิจฉัยจะกล่าวแต่เฉพาะในส่วนที่เป็นเหตุผลในทางไม่รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้วินิจฉัยเท่านั้น ส่วนเหตุผลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับคำขอให้วินิจฉัยของประธานรัฐสภาในประเด็นข้อ ๑ - ๓ ตามคำร้องนี้และคำชี้แจงของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอยกไปกล่าวโดยละเอียดในคำวินิจฉัยส่วนตนในคำร้องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาส่งมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (คำวินิจฉัยของผู้ทำคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔) วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

โดยที่ประธานรัฐสภาอ้างมาในคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

“ในฐานะประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน โต้แย้งว่าคณะกรรมการ

การเลือกตั้งไม่มีอำนาจและใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้” จึงมีข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนี้

ประการแรก กรณีมีปัญหาจะต้องวินิจฉัยก่อนว่าคดีนี้เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

ข้อความเดิมของบทบัญญัติมาตรานี้ปรากฏในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการการร่างของรัฐธรรมนูญดังนี้ “มาตรา ๘/๒/๑๓ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกันให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

ที่ประชุมเห็นชอบตามร่างที่เสนอโดยไม่มีการแก้ไข (บันทึกสรุปผลการประชุมคณะทำงานและอนุกรรมการการร่าง ๑ ของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๑)

ต่อมาในชั้น การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เลขานุการชี้แจงว่า มาตรานี้ เป็นเรื่ององค์กรในรัฐธรรมนูญ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการมนุษยชน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน ไม่เกี่ยวกับกระทรวงหรือกรม และไม่เกี่ยวกับองค์กรหนึ่งเกิดความรู้สึกขัดแย้งกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพราะถ้าศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจเกินกว่าที่มีก็ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อจำกัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นที่ประชุมได้มีมติให้ตัดคำว่า “ซ้ำซ้อนกัน” ออก เพราะนอกจากปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ อาจซ้ำซ้อนกันแล้วยังอาจมีปัญหว่าองค์กรต่างๆ เถียงว่าไม่ใช่อำนาจของตนด้วย

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว ได้แก้ไข ดังถ้อยคำที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (บันทึกการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ๑ ครั้งที่ ๒๔ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐)

และในชั้นการพิจารณาในวาระที่ ๒ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมเห็นชอบโดยไม่มีการแก้ไข

(รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓ (เป็นกรณีพิเศษ) วันจันทร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

ตามข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้น จึงพอแสดงความประสงค์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ได้ว่ามีความมุ่งหมายในการใช้บังคับอย่างใด และเนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๖ ดังกล่าวในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นบทบัญญัติใหม่ไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดของประเทศไทยมาก่อนและเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ใช้เท่านั้น จึงในปี ๒๕๕๑ และปี ๒๕๕๒ หลังจากประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยกรณีตามมาตรา ๒๖๖ รวม ๘ คดี คือ

ปี ๒๕๕๑

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๑

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๑

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๕๑

ปี ๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

โดยคำวินิจฉัยทั้งแปดเรื่องดังกล่าวข้างต้นได้วางแนวทางการพิจารณาความหมายของคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” ไว้ดังต่อไปนี้

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ วินิจฉัยว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น หมายถึง องค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ..... รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงมหาดไทยเป็นส่วนหนึ่งหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายบริหาร ھاใช่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๑ วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐ ได้บัญญัติ “ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้..... (๒) เทศบาล .....” ดังนั้น เทศบาลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาเทศบาล..... จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๕๑ วินิจฉัยว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” กรณีตามปัญหาที่เทศบาลตำบลท่าข้ามอ้างถึงมีเหตุเกิดขึ้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหารและเทศบาลตำบลบ้านพรุ ซึ่งมีได้เกิดขึ้นกับเทศบาลตำบลท่าข้ามแต่อย่างใด ดังนั้น เทศบาลตำบลท่าข้าม จึงไม่อยู่ในฐานะที่เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยบทบัญญัติดังกล่าวได้เนื่องจากปัญหามีได้เกิดขึ้นกับองค์กรของตน

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ วินิจฉัยว่า คำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นเป็นการหรือเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่โดยทั่วๆ ไปของคณะกรรมการการเลือกตั้ง..... โดยไม่ปรากฏว่าข้อเท็จจริงว่าได้มีปัญหาเกิดขึ้นแล้ว จึงไม่เป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าตามคำร้องที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น เป็นการขอให้วินิจฉัยความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....ว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกต้องหรือไม่ จึงมิใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แต่เป็นการหรือขอความเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยให้ได้

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ ได้วินิจฉัยทำนองเดียวกันกับคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๒ และคำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๕๒

คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒ วินิจฉัยว่า เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ดังนั้น การที่ประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยเห็นว่ากรณีมีปัญหาคือโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการเสนอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เพราะกรณีดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับการที่คณะรัฐมนตรีทำหนังสือแจ้งความจำนงไปยังกองทุน ฯ ว่าหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีจะต้องนำเสนอเพื่อขอรับ

ความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว และเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยที่ ๕๑ - ๕๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ วินิจฉัยว่า พิจารณาแล้ว เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้มีมติ.....ต่อมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะได้เข้าชื่อร้องขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยโต้แย้งว่า.....กรณีจึงมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

นอกจากนั้นในปี ๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญยังมีคำวินิจฉัยกรณีตามมาตรา ๒๖๖ อีกหลายคดี เช่น คำวินิจฉัยที่ ๓๒ / ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ มีข้อความดังนี้ “ตามคำร้อง มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า การที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” พิจารณาแล้วข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่าในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ ของสภาผู้แทนราษฎรมีการเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ แตกต่างไปจากที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบซึ่งเกิดขึ้นเสมอ ปัญหาว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฯ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรจะมีอำนาจขอหรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ฯ หรือไม่นั้น เห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และประธานรัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงเป็นการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้” ซึ่งได้วินิจฉัยเพียงแต่อ้างเหตุผลสั้นๆ ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเท่านั้นโดยไม่ได้อ้างเหตุผลรายละเอียดอื่นใดให้ชัดเจนว่าปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรอย่างไร

ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า หลักเกณฑ์ในการพิจารณา “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” น่าจะนำหลักเกณฑ์ในคำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๑ ของศาลรัฐธรรมนูญมาพิจารณาองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง “องค์กรที่มี

บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ” โดยเป็นไปตามหลักการที่ว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญต้องเป็นองค์กรซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้นไว้ในรัฐธรรมนูญด้วยซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” และบทบัญญัติต่างๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่กล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน องค์กรตามรัฐธรรมนูญได้แก่ องค์กรต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕ คือศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยรวมทั้งศาลทหารด้วย กับองค์กรหลักที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยได้แก่ รัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา) คณะรัฐมนตรี ศาล เท่านั้น

ส่วนองค์กรที่ไม่ถือว่าเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่

(๑) คณะกรรมการจัดสรรคลื่นความถี่ตามมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ หรืออำนาจหน้าที่ทางการเมืองอื่น

(๒) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามมาตรา ๘๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แม้จะเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยตรงตามรัฐธรรมนูญและมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนก็ตาม แต่องค์กรนี้ก็มีสถานะเป็น “ที่ปรึกษา” เท่านั้น จึงไม่ใช่องค์กรที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ หรืออำนาจหน้าที่ทางการเมืองอื่น

(๓) คณะกรรมการต่างๆ ของสภาตามมาตรา ๑๘๕ ถือเป็นส่วนหนึ่งของสภาซึ่งไม่ใช่ องค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยตรงตามรัฐธรรมนูญและไม่มีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติโดยตรง

(๔) ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร จึงไม่ใช่องค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ

(๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีใช้องค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยตรง ตามรัฐธรรมนูญแต่เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายจัดตั้งของแต่ละแห่ง เช่นเทศบาลตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๕๖ กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจ ทางการเมืองดังเช่นรัฐบาล แต่เป็นองค์กรในทางปกครองเช่นเดียวกับราชการส่วนกลางและราชการ ส่วนภูมิภาค การใช้อำนาจต่างๆ เป็นการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติทั้งสิ้นมิได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไร

(๖) พรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคลไม่ถือว่าเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และแม้จะเป็น ผู้มีหน้าที่ดำเนินการทางการเมืองก็ตาม แต่ก็มีใช้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

(๗) องค์กรซึ่งขาดเขตอำนาจศาล ตามมาตรา ๒๔๘

(๘) องค์กรอื่นๆ เช่น คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม มาตรา ๒๘๔ คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๒๘๘ ชุมชนท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖ องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๕๖ และองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคตามมาตรา ๕๗ ต่างก็มีใช้องค์กรตามรัฐธรรมนูญในความหมายของมาตรา ๒๖๖

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมีความหมายเพียงใดนั้น สำหรับวลีที่ว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญ นั้นได้วินิจฉัยไว้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต่อไปจะได้วินิจฉัยวลี “ปัญหา เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่” ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปรากฏตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเพื่อการทำ ประชาวิจารณ์ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกัน ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย” จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญฉบับเดิมก่อนที่จะแก้ไขเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้เพียง “อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกัน” เท่านั้น ต่อมา จึงได้แก้ไขปรับปรุงใหม่โดยตัดคำว่า ซ้ำซ้อนกัน ออกโดยมีข้อความตามมาตรา ๒๖๖ ปัจจุบัน เมื่อพิจารณาว่าองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญมีมากมายหลายองค์กร บางองค์กรก็เป็นองค์กรตามหลัก การแบ่งแยกอำนาจ (สภานิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรม) แต่ส่วนใหญ่อีก ๗ องค์กร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๕ วรรคสอง เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการแบ่งแยก หน้าที่อันเป็นหลักการใหม่ของโลกที่ไม่เคยมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดของประเทศไทยมาก่อน ซึ่งองค์กรเหล่านี้ก็มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แตกต่างกันไป จึงอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับ

อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญได้หลายทาง เช่น องค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นๆ มีอำนาจหน้าที่ เช่นนั้นตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ องค์กรตามรัฐธรรมนูญสององค์กรต่างอ้างว่าตนไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นๆ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่งถูกกล่าวอ้างว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นมีหรือไม่มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่า ซ้ำซ้อนกันหรือไม่ หรือมีข้อขัดแย้งกันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือเกิดข้อพิพาท ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน จึงจำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดด้วยองค์กรที่เป็นกลางคือศาลรัฐธรรมนูญ การที่รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “อำนาจหน้าที่” ถ้อยคำดังกล่าวน่าจะมุ่งไปในเรื่องเกี่ยวกับ กรอบ หรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากปัญหาเรื่องใดซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องกรอบ หรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังเช่นตามกรณีนี้คดีนี้เป็นปัญหาเรื่องข้อขัดแย้งของบุคคลซึ่งเป็น สมาชิกขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหนึ่งกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งผู้มีปัญหาข้อขัดแย้ง มิใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยซ้ำไป เช่นนี้ จึงไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๒๖๖ ทั้งในปัญหาเกี่ยวกับ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ประการสำคัญปัญหาเรื่อง อำนาจหน้าที่ที่จะเห็นได้ชัดเจน คือ เป็นกรณีที่จะอาจเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี ๒ ฝ่าย ไม่ว่าจะ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน หรือเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่นอกกรอบหรือ ขอบอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังนั้น ปัญหาที่ประธานรัฐสภาเสนอมาให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องในคดีนี้ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับกรอบหรือขอบเขตอำนาจขององค์กรหรือข้อพิพาทระหว่าง สององค์กรเกี่ยวกับกรอบหรือขอบเขตอำนาจขององค์กรดังกล่าวข้างต้น

แต่อย่างไรก็ดี มีนักวิชาการทางกฎหมายหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัญหาของข้อพิพาท หรือข้อโต้แย้งระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๖ จำกัดเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น และเฉพาะกรณีที่เป็นปัญหาระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญกับองค์กร ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากองค์กรหนึ่งมิใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือเป็นข้อขัดแย้งภายในขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญ กรณีนี้ย่อมไม่ใช่ข้อพิพาทตามมาตรา ๒๖๖

เมื่อพิจารณาปัญหาของคดีนี้ตามข้ออ้างของประธานรัฐสภาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็น ปัญหาของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ที่ร้องต่อประธานรัฐสภาโต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่มีอำนาจและใช้อำนาจไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกฎหมายสมาชิก วุฒิสภาจำนวนดังกล่าวมิใช่วุฒิสภา จึงมิได้อยู่ในฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แม้จะมีปัญหาข้อโต้แย้ง

กับคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรนั้นก็มิใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสององค์กรตามมาตรา ๒๖๖ ปัญหาระหว่างสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๐ คนดังกล่าวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มิใช่เป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญสององค์กรตามนัยมาตรา ๒๖๖

ดังนั้น ที่ประธานรัฐสภาได้กล่าวอ้างมาในคำร้องว่า “จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้” เป็นข้อกล่าวอ้างที่ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญสนับสนุน

ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า คำว่า “ปัญหา” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ แสดงว่าจะต้องเป็นเรื่องที่เกิด “ข้อโต้แย้ง” หรือ “ข้อพิพาท” ขึ้นแล้ว และเป็นเรื่องสำคัญในระดับรัฐธรรมนูญหรือระดับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มิใช่เป็นเพียงเรื่องความคิดเห็นไม่ตรงกันหรือเป็นข้อถกเถียงหรือข้อโต้แย้งกันในระดับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือระดับกฎหมาย หรือระดับขององค์กรหรือองค์กรตามกฎหมาย หรือเป็นข้อหาหรือเพื่อหาข้อยุติในความเห็นที่แตกต่างกันเท่านั้น

การให้น้ำหนักของถ้อยคำว่า “มีปัญหา” หรือไม่ จึงมิใช่เอาความคิดเห็นธรรมดาเข้ามาจับดังกรณีของประธานรัฐสภาตามคำร้องนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญให้น้ำหนักของถ้อยคำที่เกี่ยวกับ “ปัญหา” ไว้ “หลายระดับ” ดังเช่นมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง”

หมายความว่า “ปัญหา” ดังกล่าวต้องเป็น “ข้อโต้แย้ง” กันซึ่งเป็นความหมายทำนองเดียวกันกับถ้อยคำว่า “ปัญหา” ตามมาตรา ๒๖๖ กรณีจะถือว่าเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว จะต้องมีความหมายกำหนดเอาไว้ชัดเจน มิใช่จะถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเลือกตั้งแล้วถือว่าเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดทุกกรณี มิฉะนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นเองจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เสียเอง

กรณีตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะเห็นลำดับชั้นหรือระดับของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชัดเจนว่ามีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายหรือในระดับของกฎหมายเท่านั้น

หรือปัญหาหรือข้อโต้แย้งทำนองเดียวกันหากเป็นสถานะที่ต่ำกว่ากฎหมายดังกล่าวหรือมิใช่ตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นเดียวกันหากเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญก็เป็นเรื่องสูงเกินกว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นกัน

การใช้ถ้อยคำว่า “ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ” ตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นการใช้ถ้อยคำที่ถือว่ามีความเคลือบคลุม ทำให้เป็นปัจจัยให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความขยายขอบเขตหรือกรอบของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญออกไปได้กว้างขวางจนกลายเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในกรอบหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรอื่นและหลายครั้งแล้วที่ศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปควบคุมการใช้อำนาจหรือดุลพินิจหรือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอื่นหรือควบคุมกลไกสำคัญของประเทศไว้ได้เกือบทั้งหมดโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๖๘ เข้ามาประกอบ

ความจริงแล้วอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทจะจำแนกแยกแยะออกไปตามองค์กรของรัฐมากมายและมีระดับหรือลำดับชั้นมากมาย การที่ศาลรัฐธรรมนูญรวบอำนาจหน้าที่ที่จะให้มีอำนาจควบคุมมีผลต่อทุกองค์กรของรัฐและเลือกควบคุมเฉพาะที่เกี่ยวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ที่เป็นองค์กรในระดับสูงสุดของประเทศไว้ทั้งหมดทุกกรณี จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องแม้จะเป็นไปตามแนวทางที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญกลุ่มหนึ่งประสงค์จะให้ใช้ตามแนวทางนี้ก็ตาม

ศาลรัฐธรรมนูญจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ “ปัญหา” เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญได้จะต้องถูกจำกัดไว้ สรุปเป็นข้อสำคัญๆ ได้ว่าโดย ขั้นแรก ต้องเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจริงแล้วมิใช่เป็นเพียงมีความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือเพียงแต่คาดว่าจะเกิดปัญหานั้นแน่และจะสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติร้ายแรง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงผู้ที่แก้ไขปัญหานั้นคือผู้ที่อ้างว่ามีปัญหาเกิดขึ้นและจะต้องแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งตามที่อ้าง ที่เป็นผู้ต้องแก้ไขปัญหานั้นเพราะ ทราบปัญหาคืออยู่แล้ว มิใช่ให้องค์กรอื่นแก้ไขปัญหานั้นให้

ขั้นที่สอง ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องมีใช่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นโดยไม่มีผลกระทบออกมาสู่ประชาชนโดยรวม หรือกระทบต่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น อย่างเช่น คดีนี้เป็นปัญหาของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน มิใช่เป็นปัญหาภายในขององค์กรวุฒิสภา วุฒิสภาเองก็ไม่มีอำนาจหน้าที่แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ กรณีจึงถือไม่ได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่สมาชิกวุฒิสภาที่มีปัญหาดังกล่าวกลับมายื่นเรื่องให้ประธานรัฐสภา

ส่งปัญหามาให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้แก้ไข โดยอ้างว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่างๆ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้กล่าวอ้างเลยว่ามีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตน จึงเป็นเรื่องที่ประธานรัฐสภากล่าวอ้างเอาเองโดยอาศัยข้อโต้แย้งของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ดังกล่าว

ขั้นที่สาม ระดับหรือลำดับชั้นของปัญหาจะต้องเป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน หากอีกฝ่ายไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญแล้วก็จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลอื่น เช่น ศาลปกครองตามมาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๒๗๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกันก็คือปัญหาหรือข้อโต้แย้งว่าอำนาจหน้าที่เช่นนี้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใด หรือการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรหนึ่งนั้นล่วงล้ำเข้าไปในอำนาจหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น หรือไม่

แต่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกันก็มีใช้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจหน้าที่เข้าไปวินิจฉัยได้ทุกเรื่อง รัฐธรรมนูญได้บัญญัติยกเว้นไว้ก็มี ดังเช่นมาตรา ๒๕๘ ที่บัญญัติให้กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นต้น และเป็นตัวอย่างหนึ่งว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๖๖ ไปตีความขยายขอบเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวางถึงขนาดอ้างว่าศาลรัฐธรรมนูญแต่เพียงองค์กรเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ตีความรัฐธรรมนูญทุกเรื่องทุกกรณี จึงเป็นการอ้างอำนาจหน้าที่เกินเลยไปจากที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และเป็นการพิจารณาเอาแต่มาตรา ๒๖๖ เพียงมาตราเดียวโดยไม่ได้ไปพิจารณาเลยว่าอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญก็อาจถูกจำกัดลงได้โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราอื่นหรือไม่

ขั้นที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอีกอย่างหนึ่ง อาจไม่ใช่กรณีพิพาทกันเรื่องอำนาจหน้าที่นั้นควรเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญใด แต่เป็นเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่หรือดุลพินิจหรือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญออกนอกกรอบหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะตกอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๗ ประกอบมาตรา ๒๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยบุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพจากการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กร

ตามรัฐธรรมนูญ จะต้องยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเองตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง แต่ก็มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/๒๕๔๑ วินิจฉัยในทำนองว่าปัจเจกชนไม่มีสิทธิเสนอเรื่องเช่นนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

สรุปแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่ากรณีตามคำร้องของประธานรัฐสภา ในประการแรกไม่ใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ๘ ต่อ ๕ รับวินิจฉัยคำร้องของประธานรัฐสภา แม้ผลการวินิจฉัยจะออกมาอย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นก็เป็นการตีความมาตรา ๒๖๖ ขยายขอบเขตอำนาจของตนออกไปอย่างกว้างขวางเกินเลยไปกว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา ๒๖๖ โดยไม่พิจารณาว่าอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีข้อจำกัดโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประการที่สอง เกี่ยวกับคำขอให้วินิจฉัยตามคำร้องของประธานรัฐสภา ๓ คำขอ หรือ ๓ ประเด็น

๑. **ประเด็นข้อแรกหรือคำขอที่ ๑** คณะกรรมการการเลือกตั้งอ้างว่าการออกคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ (๑)

บทกฎหมายทั้งสี่มาตราดังกล่าวมีข้อความดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

.....

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

.....

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

.....

(๓) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะมีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้

.....

เห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ดังกล่าวจึงเป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ถือว่า เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือเป็นการกระทำตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมาย ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญหนึ่งระบอบสองระบบ กล่าวคือเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้แสดงว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๒ ว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” แต่ได้จัดองค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือองค์กรการปกครองในรัฐธรรมนูญเป็นสองระบบกล่าวคือ

ระบบที่หนึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” อันเป็นการจัดองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยมอบให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้โดยผ่านทั้งสามองค์กรแทนปวงชนชาวไทยผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยนั้น ดังนั้น ตามระบบนี้องค์กรสูงสุดในการปกครองประเทศ จึงได้แก่

๑. พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงใช้อำนาจอธิปไตย
๒. รัฐสภา เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ
๓. คณะรัฐมนตรี เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร
๔. ศาล เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ

การใช้อำนาจของหนึ่งสถาบันและสามองค์กรดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติระบบการถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (CHECK AND BALANCES) ระหว่างกันไว้ในมาตราต่างๆ เช่น มาตรา ๕๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๒ มาตรา ๑๖๖ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ มาตรา ๑๘๗ มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ มาตรา ๒๒๑ ถึง มาตรา ๒๒๗ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๗๑ และมาตรา ๒๗๕ เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเป็นเอกเทศ และมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ถือเป็นการจัดระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยสากลตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกีเออ (SEPARATION OF POWERS)

สิ่งที่ต้องเข้าใจก่อนอื่นก็คือ ความแตกต่างระหว่างอำนาจควบคุม (CONTROL) กับการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (CHECKS AND BALANCES) เสียก่อน เพราะการใช้คำ ๒ คำนี้มีความแตกต่างในลักษณะของการใช้และรูปแบบเนื้อหา โดยอำนาจควบคุมจะใช้ในลักษณะการบริหารงานภายในสำหรับองค์กรที่มีสายการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น ซึ่งมีอำนาจควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก็แสดงถึงสถานะที่เหนือกว่า สามารถบังคับบัญชาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่ำกว่า โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่ำกว่ามีความผูกพันต้องปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าเป็นความผูกพันต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดไม่อาจโต้แย้งได้เลยก็แสดงว่าเป็นลักษณะการบริหารงานแบบเผด็จการ ถ้าสามารถโต้แย้งแสดงความคิดเห็นให้ทบทวนได้บ้าง ก็แสดงว่าเป็นลักษณะการบริหารงานแบบประชาธิปไตย อำนาจควบคุมจึงแสดงสถานะว่าผู้มีอำนาจควบคุมมีสถานะเป็นผู้ปกครอง ผู้ถูกควบคุมมีสถานะเป็นผู้ถูกปกครอง

ส่วนการตรวจสอบและถ่วงดุลกันจะใช้ในลักษณะบริหารระหว่างองค์กรที่โดยปกติในองค์กรเหล่านี้จะไม่มี ความผูกพันในเชิงบังคับบัญชากันได้ หรือสถานะขององค์กรเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้ องค์กรใหญ่ด้วยกัน แต่จะแบ่งอำนาจและหน้าที่แตกต่างกันโดยมีสถานะเท่าเทียมกันเพื่อให้เกิดการทำงาน ผสมผสานกันเพื่อประโยชน์แก่ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กรใหญ่ ต่างฝ่ายจึงต้องทำงานตามที่ตนถนัดโดยปราศจากการก้าวท้าวแทรกแซงจากองค์กรอื่นที่ไม่ถนัดงานนั้น โดยจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลกันและมีการประสานงานกันระหว่างองค์กร องค์กรที่ดีจะต้องมีระบบจัดหาบุคลากรในแต่ละองค์กรตามลักษณะของงานหรือมีความเป็นอิสระในการจัดการและบริหารงานภายใน แต่ละองค์กร ฯลฯ

ถ้ากล่าวเช่นนั้น ทฤษฎีการเมืองการปกครองประเทศก็มิได้แตกต่างจากทฤษฎีการบริหารและจัดการสมัยใหม่อันเป็นที่ทราบทั่วกันเป็นอย่างดี

ความแตกต่างในลักษณะของอำนาจควบคุมกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลอีกหลายประการ ได้แก่ อำนาจควบคุมมีลักษณะเด็ดขาดสามารถเข้าไปแทรกแซงและใช้ได้ตลอดเวลา แตกต่างกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งไม่อาจเข้าไปทำลายความเป็นอิสระของอีกฝ่าย จึงสามารถใช้ได้ต่อนก่อนหรือหลังการใช้อำนาจขององค์กรอื่น ไม่อาจแทรกแซงเข้าไปใช้ระหว่างกระบวนการทำงานที่ยังไม่สิ้นสุดขององค์กรอื่นอำนาจควบคุมเป็นอำนาจสั่งการไม่ใช่ว่าต้องลงมือปฏิบัติงานเอง แต่สั่งการให้ผู้อยู่ใต้ปกครองปฏิบัติและเป็นอิสระไม่ถูกจำกัดในวิธีการ เพียงแต่อยู่ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกับอำนาจตรวจสอบและถ่วงดุลที่ต้องเข้าไปปฏิบัติงานเองมิใช่สั่งการให้อีกฝ่ายกระทำตามอีกฝ่ายไม่มีความผูกพันต้องกระทำตามและการสอดแทรกเข้าไปได้เฉพาะบางเรื่องที่สำคัญและถูกจำกัดวิธีการทำงานอย่างชัดเจน ทั้งจะทบทวนเปลี่ยนแปลงแก้ไขยกเลิกผลการทำงานของอีกฝ่ายไม่ได้ และมีผลเฉพาะการทำงานนั้นๆ ไม่มีผลไปถึงการทำงานของอีกฝ่ายในอนาคต

ส่วนการปกครองอีกระบบหนึ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญปัจจุบันก็คือ การจัดตั้งองค์กรรัฐธรรมนูญอื่นๆ ตามที่กล่าวไว้ในมาตราต่างๆ เช่น มาตรา ๑๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา ๑๕๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มาตรา ๑๕๕ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา ๒๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๖ ศาลปกครอง มาตรา ๒๕๗ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๓๐๖ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งองค์กรเหล่านี้ไม่มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจในระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วยกัน หรือกับองค์กรแห่งอำนาจอริปไตยอื่นๆ

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวแสดงว่า มีแต่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลเท่านั้นที่ถือเป็นอำนาจอริปไตยของปวงชนชาวไทยที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขและทรงใช้อำนาจนั้น หรือรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ถือว่าเป็นองค์กรแห่งอำนาจอริปไตย โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสถาบันหรือองค์กรแห่งอำนาจอริปไตยสูงสุด องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น ในความหมายทางนิตินัยเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นอำนาจอริปไตยของปวงชนชาวไทย และพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจทางองค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านี้ แต่ในความหมายทางพฤตินัย แล้วยังมีอีกหลายองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ที่ไม่อาจถือว่าเป็นอำนาจอริปไตยของปวงชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจทางองค์กรเหล่านี้เช่นกัน ขึ้นอยู่กับอำนาจและการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านี้เองว่าจะนำไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจหรือหลักการแบ่งแยกหน้าที่ ดังเช่น ศาลรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา และศาลปกครอง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในเนื้อหาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ ก็จะเป็นไปตามความหมายข้างต้น กล่าวคือ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับลักษณะการใช้อำนาจและความเป็นมาของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ จะไม่มีที่มาเชื่อมโยงกับชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์โดยตรง และไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้พระมหากษัตริย์กับชนชาวไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจขององค์กรเหล่านี้ ไม่อาจตรวจสอบหรือควบคุมการใช้อำนาจหรือดุลพินิจหรือการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งองค์กรแห่งอำนาจอริปไตยก็ไม่อาจเข้าไปตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เหล่านี้ได้ จะแตกต่างกับองค์กรแห่งอำนาจอริปไตยเดิม เช่น สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรมอย่างเห็นได้ชัด

แม้บางองค์กรอาจมีที่มาจากประชาชนโดยตรงเช่นวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง แต่ลักษณะของอำนาจและการใช้อำนาจแตกต่างไปจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั่วไป ดังเช่น อำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของวุฒิสภาตามมาตรา ๓๐๗ วรรคสอง ที่ไม่อาจมีอยู่ในหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักการปกครองประชาธิปไตยแล้วจึงไม่มีลักษณะเป็นพระราชอำนาจที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ทางวุฒิสภาเลยและวุฒิสภายังอาจใช้อำนาจถอดถอนนี้กระทบต่อพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้อีกด้วยเช่นกัน ได้แก่พระราชอำนาจเกี่ยวกับการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๗ มาตรา ๒๕๑ ที่ปกติถือเป็นอำนาจอธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ด้วยพระองค์เอง ที่ไม่ควรมืองค์กรใดมาใช้อำนาจทับซ้อนหรือทำลายความเป็นอิสระในการทรงใช้พระราชอำนาจเช่นนั้น รายละเอียดยังคงไม่ขอกว่าในที่นี่

ดังนั้น การปกครองตามระบอบนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทย จึงเป็นที่สนใจของประเทศต่างๆ หลายประเทศ ดังจะเห็นได้ว่ามีบางประเทศสนใจติดตามการใช้อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากที่สุดของระบบที่สองนี้

โดยที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น อำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๓) (๔) (๕) และอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๗ แล้วยังมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้เพิ่ม มาตรา ๘๕/๑ ถึงมาตรา ๘๕/๑๐ ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมได้ตามที่บัญญัติไว้ การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการในกรณีดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ โดยรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติให้มีองค์กรอื่นใดไม่ว่าจะเป็นองค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญให้เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงตรวจสอบการกระทำหรือการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้

ดังนั้น ที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามประเด็นข้อ ๑ ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับ

มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุ สิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ควรรับไว้วินิจฉัย

๒. ประเด็นข้อ ๒ หรือคำขอที่ ๒ ตามคำร้องของประธานรัฐสภาให้มีข้อความกล่าวโดย นักแน่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เพียงแต่กล่าวว่า เมื่อมีประเด็นที่ขอให้วินิจฉัย ตามประเด็นข้อ ๑ ดังกล่าวแล้วก็สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่า บทบัญญัติใน มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่

ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า คำขอเช่นนี้ประธานรัฐสภาไม่มีอำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เพราะรัฐธรรมนูญได้บัญญัติผู้มีอำนาจหน้าที่ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ในปัญหาเช่นนี้ไว้โดย ชัดแจ้งแล้ว ก็ต้องเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ คือศาลยุติธรรม หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๘ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น องค์กรอื่นใด หรือบุคคลอื่นใดไม่มีอำนาจส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ และไม่ใช้กรณีตามมาตรา ๒๖๖ ตามที่ประธานรัฐสภาอ้างมาในคำร้อง และในกรณีตามประเด็นข้อ ๒ หรือคำขอข้อ ๒ นี้ ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาก็ได้ส่งคำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วตามคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งผู้ทำคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยปัญหาตามคำร้องข้อนี้โดยละเอียดในคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ควรรับคำร้องนี้ของประธานรัฐสภาไว้วินิจฉัยเช่นกัน

๓. ประเด็นที่ ๓ หรือคำขอข้อ ๓ ประธานรัฐสภาอ้างมาในคำร้องว่า การที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไป โดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่

การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๖ บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง ส่วนมาตรา ๘๕/๕ บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๑๐ ของหมวด ๑ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ และมีมาตรา ๕๐ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้นำมาใช้กับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ และเป็นบทกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วในเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งดังกล่าว กรณีคดีนี้ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ อ้างว่าเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๕ และเมื่อมีคำสั่งอันเป็นผลของการดำเนินการตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ แล้ว ผลที่เกิดขึ้นจึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๕๖ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ ข้อโต้แย้งของประธานรัฐสภาเป็นเรื่องโต้แย้งเกี่ยวกับการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ทำไมไม่ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งเป็นอีกกรณีหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจกระทำได้ หรือกล่าวในอีกแง่หนึ่งได้ว่าเป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจทั้งสองกรณี ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจวินิจฉัยการกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ

สรุปแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ประเด็นหรือคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยทั้ง ๓ ข้อตามคำร้องของประธานรัฐสภา ไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัย จึงควรยกคำร้องของประธานรัฐสภาและคำวินิจฉัยนี้ไม่ใช่คำวินิจฉัยที่ยืนยันหรือรับรองอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกคำสั่งดังกล่าวว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา

นายปรีชา เถลิมาณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แหว้ฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริินทร์ รูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง ตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้โอกาสผู้ถูกคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วผลการพิจารณาปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับนายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แหว้ฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรรณัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึงที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามลำดับ

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ มีคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓. ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ นายสนิท วรรณัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า นางสาวพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แหว้ฒนะ นายธรรมนุญ มงคล

นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

๔. ประธานรัฐสภาเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน โต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว ประธานรัฐสภาจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นเบื้องต้นมีว่า จะสมควรรับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ หรือไม่

เห็นว่า เรื่องนี้ประธานรัฐสภาส่งมาโดยเห็นว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงสมควรรับไว้ดำเนินการตามข้อกำหนด ข้อ ๑๐

คำชี้แจงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้อง ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า

ข้อ ๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าว ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มีประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลังต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวคือการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้นเอง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ในการตีความกฎหมายนั้นนอกจากจะตีความตามลายลักษณ์อักษรแล้วยังจะต้องตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และตีความบทบัญญัติต่างๆ ในกฎหมายฉบับเดียวกันให้สอดคล้องกันและมีผลบังคับใช้ได้ทุกมาตรา บทบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียวกันย่อมมีศักดิ์และผลบังคับเสมอกัน เว้นแต่บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของบททั่วไป

บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ (การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา) และบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ (อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น จะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แต่อย่างไรก็ตาม ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็ได้บัญญัติยืนยันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจะต้องออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ (บัญญัติสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ซึ่งบัญญัติว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง...

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับก่อนๆ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งได้ให้อำนาจศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เนื่องจากการคัดค้านการเลือกตั้งก็ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง และศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น สิ้นสุดลงไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่บัญญัติให้อำนาจของศาลยุติธรรมดังกล่าวมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภাজึงอาจสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๙๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติมารองรับมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๓ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๙๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาว่าจะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ex officio) ตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้าน ไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลา ๑ ปี แต่ต้องสั่งภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

สำหรับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ข้อ ๔ ความมีผลบังคับของการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในบรรดากิจการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ดำเนินการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแบ่งได้ ๓ ประเภท

ประเภทที่ ๑ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งไม่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง คำสั่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุด ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่

ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และถึงแม้ว่าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ประกาศรับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ก่อนวันเลือกตั้งถ้าปรากฏหลักฐานว่าผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อ ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ตามมาตรา ๓๔/๑ แห่งพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ประเภทที่ ๒ การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียน พรรคการเมือง ในกรณี queเห็นสมควรให้ยุบพรรคการเมือง หรือในเรื่องการขอจัดตั้งพรรคการเมือง การสั่งการหรือความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้นยังไม่มีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด อำนาจวินิจฉัยที่มีสภาพบังคับถึงที่สุดในเรื่องดังกล่าวเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๒

ประเภทที่ ๓ อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ กล่าวมาในข้อ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตาม รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด หรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (judicial function) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อ องค์กรใดให้พิจารณาทบทวนได้อีก

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการจัดการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างลง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ย่อมแสดงให้เห็นถึง เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คำสั่งเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสภาพบังคับ เสร็จเด็ดขาด และเริ่มดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนโดยเร็ว

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๕๗ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังจากที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิก คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖
- (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘
- (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่ วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง กัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๒) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๕) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัด ให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วย เลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(๘) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๙) ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๑๐) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

(๑๑) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาส มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของ
กรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง
กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจงใจให้ผู้มี
สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้น
การลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังนี้

(๑) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์
อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(๒) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง
หรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์หรือสถาบันอื่นใด

(๓) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(๔) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(๕) หลอกลวง บังคับ ชูเจ้ญู ใช้อิทธิพลคุกคาม ใ้ร้ายด้วยความเท็จหรือจงใจให้เข้าใจผิด
ในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา ๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น
หรือพรรคการเมืองที่เสนอบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่าการเลือกตั้งของหน่วย
เลือกตั้งใดในเขตเลือกตั้งนั้น หรือของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้านเพราะเหตุตามมาตรา ๔๑
หรือมาตรา ๔๓ ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง
เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้วให้ดำเนินการพิจารณา
โดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้อีก

(๒) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือแม้มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่ หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิได้คำสั่ง แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำให้ไปก่อนหน้านี้ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำให้ไปก่อนหน้านี้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่

มาตรา ๕๗ วิธีการพิจารณาคัดค้านการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๘๕/๓ ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่งประกอบด้วย ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และไม่ใช่มหาชิกพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ในกรณีที่ประธานกรรมการกฤษฎีกาคณะใดไม่อาจดำรงตำแหน่งกรรมการได้ ให้กรรมการกฤษฎีกาประจำคณะนั้นเลือกกรรมการกฤษฎีกาคณะหนึ่งในคณะเดียวกันที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเป็นกรรมการแทน ในกรณีที่ไม่มีกรรมการแทนได้ ให้คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตามพรรคหนึ่ง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าความเห็นดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ หากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและให้ประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้งเหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

การให้ความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคสอง ต้องกระทำโดยที่ประชุมคณะกรรมการที่มีกรรมการร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามและต้องกระทำภายในเวลาไม่เกินห้าวันนับแต่วันได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพ้นห้าวันแล้วยังไม่มีความเห็นของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไป

ให้คณะกรรมการตามพรรคหนึ่งได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๘๕/๕ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งแล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามพรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง ส่วนที่ ๓ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนที่ ๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนที่ ๖ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๗ ส่วนที่ ๗ การลงคะแนนเลือกตั้ง ส่วนที่ ๕ การลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง และส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

การแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นประธานกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งหนึ่งคน และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวนหกคน แต่มีให้นำความในมาตรา ๑๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิการเสนอชื่อผู้แทนของพรรคการเมืองมาใช้บังคับ และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งด้วย

การนับคะแนนเลือกตั้งให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ การนับคะแนนและการประกาศผลการเลือกตั้ง เฉพาะกรณีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรานี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรานี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาบทบัญญัติใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นำมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ถ้าบทบัญญัตินั้นกล่าวไว้ให้กระทำใดๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นความผิดและมีบทกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นให้นำมาใช้บังคับกับการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ถืออัตราโทษอย่างเดียวกัน

ประเด็นการพิจารณา

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยรวม ๓ ประเด็นคือ

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งให้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ การเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน (คือ นายสนธิ วรปัญญา กับพวก) สิ้นสุดลงโดยที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าว นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดเหตุสิ้นสุดของสมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภา อันเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อสมาชิกวุฒิสภาคนใดเข้าลักษณะข้อใดข้อหนึ่ง ในสิบข้อ สมาชิกภาพก็สิ้นสุดลงทันที ซึ่งสาระสำคัญชัดเจนอยู่แล้วแต่ละข้อ เช่น ตาย ลาออก เป็นต้น

๒. การพ้นจากสมาชิกภาพ เพราะผลการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจชัดเจนอยู่แล้วในหลายมาตรา กล่าวคือ

มาตรา ๑๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๔๕ (๔) แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนการเลือกตั้ง มีการดำเนินการโดยไม่สุจริตแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๑๐ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้บัญญัติสาระไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ (๑) ถึง (๕)

มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ที่ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ข้อเท็จจริงการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับ ตามมาตราที่กล่าวมา ผลการดำเนินการปรากฏว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งทั้ง ๗ เขต ของอดีตสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

จึงวินิจฉัยว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ประเด็นที่ ๒ มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงมาจากหลายสาเหตุ กล่าวคือ

๑. สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) แห่งรัฐธรรมนูญ อันถือว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เกิดขึ้นตามข้อใดข้อหนึ่งในสิบข้อที่กำหนดไว้

๒. สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงเพราะกระทำการอันฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการ

การเลือกตั้งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ (๔) มาตรา ๑๔๗ แห่งรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๑ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้าน ต้องสิ้นสุดลงไปด้วยโดยปริยาย

จึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๓ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้เลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ฯ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้เสร็จภายใน ๑ ปี เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การสั่งการเกี่ยวกับการเลือกตั้งกรณีที่มีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี คือ ให้เลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ เป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลง แต่สามารถสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ อีกวิธีหนึ่ง คือสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งทำให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวนั้นมีอาจสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กรณีสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีเหตุผลว่า การกระทำของสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน ไม่ร้ายแรงนักและเป็น การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หมวด ๓ ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ เมื่อมาตรา ๘๕/๕ ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นภายหลัง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผ่านมาแล้วหลายเดือน การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้ดุลยพินิจให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แทนที่จะสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๘๕/๕ จึงเป็นการใช้อำนาจตามที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว

จึงวินิจฉัยว่า

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

๒. มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายพัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้วินิจฉัยเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งกรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาได้เสนอคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมของ นายสนิท วรปัญญา และคณะรวม ๑๐ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ว่า นายกี สุทธิระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แฉ้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ก่อนได้รับเลือกตั้งได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต่อมา นายสนิท วรปัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ชูปเกล้า นางพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุกชีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แฉววัฒนะ นายธรรมนูญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๔ โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๔. ตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในทุกหน่วยเลือกตั้ง จะต้องเป็นหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ใช่หรือไม่

๕. เมื่อตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้ส่งมาด้วย มิได้แสดงหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้งดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) จึงไม่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้นจึงมีผลเป็นโมฆะ เสมือนไม่มีคำสั่งดังกล่าว ใช่หรือไม่

๖. หากคำสั่งไม่มีผลใช้บังคับตามข้อ ๕ จึงต้องถือว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคน ยังคงมีอยู่ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน มิได้สิ้นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใช่หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ส่งคำชี้แจงสรุปว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจพิจารณาคำร้องคัดค้านการประกาศผลเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และมีอำนาจในการวินิจฉัย จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ประกอบมาตรา ๕๖

แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และการออกกระเบียบว่าด้วยการพิจารณาวินิจฉัย เป็นไปตามการปฏิบัติโดยชอบด้วยเหตุผล และกฎหมายทุกประการ และคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง ได้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๘๗ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังจากวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง สิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับ เงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณี ที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖
- (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง โดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัย สั่งการ โดยพลัน”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๑

(๓) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๑๓๑”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๘๕/๕ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งแล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๘๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองที่เสนอบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่าการเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใดในเขตเลือกตั้งนั้น หรือของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้านเพราะเหตุตามมาตรา ๘๑ หรือมาตรา ๘๓ ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

มาตรา ๘๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะมีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้

๑๓๑

มาตรา ๘๖ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิคำสั่ง แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้ขึ้นได้กระทำให้ในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่”

พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้หรือไม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ รวม ๑๐ คน ใน ๗ เขตเลือกตั้ง นายสนิท วรปัญญา และคณะ รวม ๑๐ คน ได้โต้แย้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ประธานรัฐสภาจึงมีอำนาจส่งเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นหลักตามคำร้องต้องวินิจฉัยมีดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๖ บัญญัติเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติไว้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า มาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ และมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยประเด็นนี้ซ้ำอีก

ประเด็นที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งจำนวน ๑๐ คน สิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีการคัดค้านการเลือกตั้งว่า มีผู้ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต

ไม่ว่าผู้นั้นจะกระทำเองหรือโดยผลการกระทำของบุคคลอื่นหรือของพรรคการเมือง อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๓) ที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้น มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้ง ๓ เขตเลือกตั้ง เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๑) และหรือ (๒) ประกอบด้วยมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำให้การเลือกตั้งรวม ๓ เขตเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกคัดค้าน มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งปรากฏชัดเจนว่าผู้ถูกคัดค้านทั้ง ๑๐ คน มิได้เป็นผู้กระทำผิดแต่เป็นเรื่องที่ผู้อื่นกระทำความผิด จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ รวม ๓ เขตเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนับแต่วันมีคำสั่งตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้ว

ประเด็นที่ ๓ การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นตามมาตรา ๕๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติใน ...ฯลฯ ... ส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ...ฯลฯ... มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้” และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีการคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เช่นเดียวกับ มาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ได้บัญญัติในทำนองเดียวกัน จึงเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้หลายประการ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งชอบที่จะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ ดังนั้น คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ประกอบมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกคัดค้านตามมาตรา ๘๕/๕ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ส่วนประเด็นที่ได้เสนอตามคำร้องเพิ่มเติมรวม ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๔ ตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในทุกหน่วยเลือกตั้ง จะต้อง มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ใช่หรือไม่

ประเด็นที่ ๕ เมื่อคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้ส่งมาด้วย มิได้แสดงหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้งดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) ไม่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้น จึงมีผลเป็นโมฆะ เสมือนไม่มีคำสั่งดังกล่าว ใช่หรือไม่

ประเด็นที่ ๖ หากคำสั่งไม่มีผลใช้บังคับตามประเด็นที่ ๕ จึงต้องถือว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคน ยังคงมีอยู่ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน มิได้สิ้นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใช่หรือไม่

เห็นว่า ประเด็นที่ขอให้วินิจฉัยตามคำร้องเพิ่มเติมดังกล่าว ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกคัดค้าน ทั้งสิ้นคน และไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า (๑) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งจำนวน ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และ (๒) การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นตามมาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายมงคล สระแก้ว
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ และคำร้องเพิ่มเติมลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และ

๓) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ความว่า

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปได้สุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายกี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แว้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ก่อนได้รับการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ แล้ว ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดดังกล่าวข้างต้นทั้ง ๗ จังหวัด อันเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ตามคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึงที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ดังนี้

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น กรณี นายกี สุภธีระ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายมงคล ด้านธานินทร์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น แทนนายกี สุภธีระ ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา กรณี นางพวงเล็ก บุญเชียง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายสุวิทย์ วงศ์ศรีวงศ์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา แทนนางพวงเล็ก บุญเชียง ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๓/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณี นางสาวแว้วฒนะ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายชวลิต สมานมิตร นายปรีชา ผดุงจันทร์ นายสุทัศน์ อดิโรจนสกุล และนายประโกชน์ สภาวาส ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แทนนางสาวแว้วฒนะ ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง กรณี นายธรรมบุญ มงคล คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจาก นายคำภู เทวโลก และนายบุญรินทร์ กุลทอง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง แทนนายธรรมบุญ มงคล ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี กรณี พลเอก ศิริินทร์ ชูปกล้า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายมานิตย์ มาตยาคุณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี แทนพลเอก ศิริินทร์ ชูปกล้า ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี กรณี นายสนิท วรรณปัญญา คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องเรียนและคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจาก นายมานิตย์ มาตยาคุณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี และคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจาก นางสาวทองดี จั่นอยู่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี แทนนายสนิท วรรณปัญญา ผู้ถูกร้องเรียนและถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๗/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ กรณี นายชวาล มหาสุวีระชัย คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายนิวัฒน์ ภูมิวงศ์ นายเวียงชัย ศรีวิวัฒน์ นายไสว สดใส นายสุธรรม ปोंงกัน และนายประสิทธิ์ มีคุณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ นายอรุณ โอหารส นายประเมษฐ์ มุขพันธ์ และนายสุธีระ พรหมเสนา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ แทนนายชวาล มหาสุวีระชัย ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๘/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ กรณี นายชิต เจริญประเสริฐ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากนายนิวัฒน์ ภูมิวงศ์ นายเวียงชัย ศรีวิวัฒน์ นายไสว สดใส นายสุธรรม ปोंงกัน และนายประสิทธิ์ มีคุณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ นายอรุณ โอหารส นายประเมษฐ์ มุขพันธ์ และนายสุธีระ พรหมเสนา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ แทนนายชิต เจริญประเสริฐ ผู้ถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๙/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี กรณี นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องเรียนและคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจาก นายบัณฑิต ล้มจิตรกร และนายอาทิตย์ ฤทธิผลง ผู้ร้องเรียน นายบัณฑิต ล้มจิตรกร นายนิคม สายสุวรรณ กับพวก รวม ๑๔ คน ผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี แทนนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ผู้ถูกร้องเรียนและถูกคัดค้าน

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี กรณี นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจาก นายพันธ์ บุญจบ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี แทนนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ ผู้ถูกคัดค้าน

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และ มาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) มีมติด้วยคะแนนเสียง เป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้ง จังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้ สิ้นสุดลง นับแต่วันที่มิคำสั่ง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ นายสนิท วรปัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า นางพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แฉ้วฒนะ นายธรรมนุญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธาน รัฐสภา ขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ฯ โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่าคำสั่งคณะกรรมการ การเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะได้เพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้ สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับกรณี กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

ประธานรัฐสภาเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ สั่งให้สมาชิกภาพของผู้ที่ถูกคัดค้านทั้งสิบคนสิ้นสุดลง โดยผู้ที่ถูกคัดค้านดังกล่าว โต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น และรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคนสิ้นสุดลงโดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่การประกาศผลการเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำร้องของประธานรัฐสภาไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงสรุปได้ว่า

คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) จึงให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเกี่ยวกับการประกาศผลการเลือกตั้งหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ต่อมา

ผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลัง ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้นั้นหรือผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการโดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งโดยผลที่บุคคลอื่นหรือพรรคการเมืองกระทำการที่ไม่สุจริต รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดๆ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

นอกจากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจงอีกว่า การตีความกฎหมายต้องตีความให้สอดคล้องกันและมีผลบังคับใช้ได้ทุกมาตรา ดังนั้นจะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกันในกรณีของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ด้วยเหตุนี้การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔)

อีกประเด็นหนึ่งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจงคือ รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก็ไม่ได้มีการบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สิ้นสุดลงไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ หรือมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เป็นการอธิบายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเห็นว่าไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเบื้องต้นคือ การที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงที่มา องค์กรประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ ตามคำร้องได้ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

การเลือกตั้งในประเด็นที่ว่า การวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น จังหวัดพะเยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดระนอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี ตามรายละเอียดที่ปรากฏในคำร้องว่าใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเมื่อประธานรัฐสภาเสนอเรื่องนี้พร้อมกับความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ตามคำร้องของประธานรัฐสภา ๓ ข้อ ที่ได้กล่าวไปแล้ว สามารถกำหนดเป็นประเด็นพิจารณาวินิจฉัยได้ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นนี้เป็นประเด็นเกี่ยวกับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไปแล้ว คือคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงไม่วินิจฉัยในประเด็นนี้อีก

ประเด็นที่ ๒ การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นนี้มีลักษณะคาบเกี่ยวกับประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไปแล้ว คือคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔ แต่เพื่อความสมบูรณ์และชัดเจนจึงขอวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก

ในการพิจารณาว่า การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่า การใช้อำนาจดังกล่าวได้มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้หรือรองรับไว้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรการนี้จึงให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ปัญหาเมื่ออยู่ว่าเป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนหรือหลังจากการประกาศผลรับรองการเลือกตั้งในเรื่องนี้จำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน”

เมื่อพิจารณาจากข้อความในมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) แล้วจะเห็นว่าในกรณี (๑) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน เมื่อมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งซึ่งการคัดค้านนั้นมีได้ระบุว่าต้องเกิดขึ้นก่อนหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงอาจ

เป็นได้ทั้งก่อนหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ส่วนในกรณี (๒) เป็นเรื่องที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว มาตรการนี้ไม่ได้ระบุไว้ให้ชัดเจนว่าเมื่อสืบสวนสอบสวนแล้วให้ดำเนินการอย่างไร เป็นแต่เพียงระบุให้วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน แต่เมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับมาตรา ๑๔๕ (๔) แล้ว การดำเนินการตาม มาตรา ๑๔๗ เป็นผลให้ได้หลักฐานอันนำไปสู่การจัดการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ได้ การวินิจฉัยสั่งการโดยพลันข้างต้น จึงเป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา ๑๔๕ (๔) ควบคู่กันไปด้วย ส่วนในกรณีสั่งให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนั้น เป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หลังจากที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว การมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีนี้ ย่อมหมายถึงการมีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงด้วย เพราะการเลือกตั้งใหม่จะมีขึ้น ไม่ได้ถ้าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาข้างต้นไม่สิ้นสุดลง มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ บัญญัติว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งมีผลให้ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงจึงไม่ใช่เป็นการ บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งนอกเหนือไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การใช้ อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และให้สมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลง จึงเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๓ การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

มาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือ พรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ”

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๘๕/๕ นี้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการใช้ดุลพินิจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมาตรา ๕๐ ให้นำมาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาด้วยนั้น เป็นอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะพิจารณาใช้หรือไม่ก็ได้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามมาตรานี้แล้ว ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ นี้ เป็นอำนาจที่ถือได้ว่าเชื่อมโยงกับอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ โดยมาตรา ๑๔๗ นี้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนในกรณีที่การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมหรือฝ่าฝืนกฎหมายและเมื่อสืบสวนสอบสวนแล้วให้วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวรวมถึงการให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยเพิกถอนหรือไม่เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องให้เลือกตั้งใหม่ ถ้าเป็นการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็ต้องเป็นไปตามมาตรา ๘๕/๕ และอำนาจดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจอย่างกว้างขวางเพื่อสามารถจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต และเที่ยงธรรม

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า

(๑) การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(๒) การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานรัฐสภาอาศัยความในมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมความเห็น ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

นายสนธิ วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภา และคณะ ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ร้องขอความเป็นธรรมต่อประธานรัฐสภา ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น พะเยา พระนครศรีอยุธยา ระนอง ลพบุรี ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งอ้างว่า คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ดังกล่าวมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนับแต่มีคำสั่ง ซึ่งตนเห็นว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะ

๑. เป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และกระทบสิทธิและเสรีภาพของพวกตน กล่าวคือ สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และถูกจำกัดได้แต่เฉพาะโดยรัฐธรรมนูญ การเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะประการแรก เท่ากับเป็นการยอมรับให้รัฐสภาออกกฎหมายหรือให้คณะกรรมการการเลือกตั้งออกคำสั่ง อันมีลักษณะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และประการที่สอง การทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงก่อนวาระย่อมเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจให้กระทำได้ จึงเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และเกินความจำเป็นซึ่งมิได้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ กฎหมายและคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ดังกล่าว จึงมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อย่างชัดเจน

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งอ้างมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ ในคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ ด้วยนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งสำคัญว่าตนเองเป็นศาลรัฐธรรมนูญ จึงอ้างบทมาตราที่บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมาเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นความผิดพลาดที่เห็นได้ชัดแจ้ง อนึ่ง อำนาจในการวินิจฉัยสมาชิกภาพ ซึ่งเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการเฉพาะนั้น ยังปรากฏอยู่โดยชัดแจ้งในมาตรา ๑๓๓ (๘) ในขณะที่อำนาจในการวินิจฉัยให้เลือกตั้งใหม่ซึ่งทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้มีบัญญัติไว้ที่ใดในมาตรา ๑๓๓ หรือในรัฐธรรมนูญมาตราใดเลย แม้แต่มาตรา ๑๔๕ หรือมาตรา ๑๔๗ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งอ้างว่าตนสามารถวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาได้โดยอ้างมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการใช้อำนาจแทนศาลรัฐธรรมนูญอันขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยชัดแจ้ง

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คนโต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจและใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงได้เสนอคำร้องลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๘) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงโดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ และอ้างเหตุผลในการ

ออกคำสั่งว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

เกี่ยวกับเรื่องนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ชี้แจงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญ รวม ๔ ข้อ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ข้อ ๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในการประกาศผลการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญ และหากมีการคัดค้านการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญ การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวคือ การสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญ นั่นเอง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน มาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจของมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แต่อย่างใดไม่ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติยืนยันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อาจจะต้องออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ

มาตรา ๕๖ ยังได้บัญญัติว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ที่มีคำสั่ง ดังนั้น มาตรา ๕๖ ซึ่งรองรับมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญ จึงไม่ขัดต่อมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๓ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลา ๑ ปีได้

กรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเนื่องมาจากคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ ดังกล่าว

ข้อ ๔ กิจการของคณะกรรมการการเลือกตั้งและที่อยู่ในการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๓๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ

ประเภทที่ ๒ การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นสมควรให้ยุบพรรคการเมือง รวมพรรคการเมือง หรือในเรื่องการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๒

ประเภทที่ ๓ อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามที่กล่าวมาในข้อ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (judicial function) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใดให้พิจารณาทบทวนได้อีก

การรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรวม ๓ ประเด็นดังนี้

๑. คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยอาศัย

อำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ถิ่นสุดลงนั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. บทบัญญัติมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ด้วยเหตุที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ทั้งนี้ ประธานรัฐสภาได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” จึงมีปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญ จำต้องพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า คำร้องของประธานรัฐสภาเป็นไปตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญขององค์กรหนึ่ง ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๓๖ ของรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ในหมวด ๖ ส่วนที่ ๔ ของรัฐธรรมนูญเอง รวมทั้งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

๒. ปัญหาที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจริงอันเนื่องมาจากข้อโต้แย้งของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน และประธานรัฐสภาเองก็เห็นว่า เป็นปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยให้เป็นบรรทัดฐานไว้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการเลือกตั้งต่อไป

ประเด็นที่ ๑ ที่ประธานรัฐสภาเสนอมา คือ เรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ประเด็นนี้อยู่ที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย และหากวินิจฉัยว่ามีอำนาจเช่นนั้นแล้ว การที่จะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีใด หรือไม่นั้น ย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจดุลพินิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยเอาเอง ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นใดจะมีอำนาจตรวจสอบ หรือรับฟังคำอุทธรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ได้

สำหรับประเด็นที่ ๒ ที่ประธานรัฐสภาเสนอมานั้นเป็นเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ซึ่งประเด็นนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญโดยตรงที่จะอยู่ในขอบข่ายของมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ (โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้อง) และตามมาตรา ๒๖๔ (ซึ่งต้องผ่านมาทางศาลอื่น) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยไว้ว่า บทบัญญัตินี้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นที่ ๒ นี้ซ้ำอีก

ประเด็นที่ ๓ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่อาจถือได้ว่าเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะผู้ร้องมีข้อสงสัยว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่นำบทบัญญัติมาตรา ๘๕/๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาใช้กับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนนั้น เป็นเรื่องที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ด้วยเหตุผลที่กล่าว จึงเห็นว่าคำร้องของประธานรัฐสภาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแล้ว อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปความได้ว่า อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น “ย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด เพราะเป็นการใช้อำนาจทางตุลาการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์ หรือฟ้องร้องต่อ

องค์กรใดให้พิจารณาทบทุนได้อีก” ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาชี้ขาด “ให้ยกคำร้องของผู้ร้องเสีย”

ข้อโต้แย้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามข้างต้นนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่า มีลักษณะเป็นคำคัดค้าน อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักทาง กฎหมายเกี่ยวกับสภาพบังคับโดยเด็ดขาดและความเป็นที่สุดของคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของผู้ใช้อำนาจ ตุลาการ ดังเช่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กระทำในกรณีของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนนั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า สภาพบังคับโดยเด็ดขาดและความเป็นที่สุดของคำสั่งหรือคำวินิจฉัย ขององค์กรใดมิได้ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรนั้นว่า เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการหรือไม่ แต่ต้องเป็น ไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรนั้น ดังนั้น คำวินิจฉัยหรือคำสั่งขององค์กรตุลาการ หรือองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการจะมีผลบังคับโดยเด็ดขาดหรือเป็นที่สุดแล้วหรือไม่ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับ ประเด็นที่ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติความไว้อย่างไร ถ้ากฎหมายบัญญัติให้มีสภาพบังคับโดยเด็ดขาด และเป็นที่สุด คำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นก็ย่อมจะต้องมีผลเช่นว่านั้น แต่ตราบใดที่คู่ความยังมีสิทธิอุทธรณ์ ได้อยู่ ตราบนั้นคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นก็ยังมีอาจถือได้ว่ามีผลบังคับโดยเด็ดขาดหรือเป็นที่สุด จริงอยู่ศาล รัฐธรรมนูญมิใช่เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ กระเทือนจากคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจ หน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ใดที่แน่นอนโดยปราศจากการโต้แย้งแล้ว แต่ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจในการพิจารณา วินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ใดจริงตามที่อ้างหรือไม่ ทั้งนี้ ก็เป็นไปตามความที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหา เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนั่นเอง

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่าคำคัดค้านของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต่ออำนาจ ของศาลรัฐธรรมนูญ มิอาจรับฟังได้ และศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้ พิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ เป็นการสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๕/๒๕๔๑ ที่ ๑๑/๒๕๔๒ ที่ ๕/๒๕๔๓ และที่ ๓๓/๒๕๔๓ เป็นต้น

คำวินิจฉัย

ประเด็นแรกตามคำร้องเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำสั่งของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ๑๐ คน อันมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ในคำสั่ง

นี้ระบุว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามความในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ และบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ (๑) ส่วนการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภานับตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งอ้างว่า กรณีเป็นไปตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ และตามนัย มาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ

จึงมีปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ในการออกคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งยกขึ้นอ้างอิงเป็นฐานทางกฎหมาย หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ในการ “สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่...ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วย เลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง...ในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม” นอกจากนั้น มาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ การเลือกตั้งที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันในกรณีที่มีการคัดค้าน การเลือกตั้ง หรือในกรณีที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และเมื่อดำเนินการดังกล่าวเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน แต่มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง มิได้กำหนดไว้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องวินิจฉัยสั่งการอย่างไร จึงจำเป็นต้องตรวจดูจากมาตราอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งการประการใดและในเรื่องใดบ้าง ซึ่งจะนำกลับไปสู่มาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญ คือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้นเอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ามาตรา ๑๔๕ (๔) ประกอบมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจ แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้โดยชัดแจ้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ในกรณีที่มีหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ทั้งสองฉบับที่อ้างมานั้น ก็มีข้อความที่เลียน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ เป็นส่วนใหญ่โดยบรรยายละเอียดเพิ่มเติมอีกบางประการ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับประเด็นนี้สมาชิกวุฒิสภาบางคนในจำนวน ๑๐ คนที่ร้องเรียนมาได้โต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ก็เฉพาะในกรณีก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า มาตรา ๑๔๕ ของรัฐธรรมนูญ ได้จัดเรียงลำดับก่อนหลังในการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้อย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่มีกำหนดไว้ในอนุมาตรา (๔) ส่วนอำนาจในการประกาศผลการเลือกตั้งมีบัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๕) จึงต้องแปลความว่า อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่จะต้องใช้ก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง และว่าหลังจากที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งตามประกาศย่อมไม่อาจถูกวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งได้ เว้นแต่ตามมาตรา ๑๓๓ (๑) - (๑๐) ของรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งไปแล้ว

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มิได้กำหนดลำดับขั้นตอนก่อนหลังในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เป็นเพียงการแจกแจงแยกแยะอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเพื่อความชัดเจนเท่านั้น และอำนาจหน้าที่ต่างๆ ดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมสามารถใช้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควรหรือเหมาะสมแก่กรณี มิใช่จะต้องเรียงตามลำดับของอนุมาตราต่างๆ ตามที่สมาชิกวุฒิสภากล่าวอ้าง นอกจากนี้แล้ว มาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ยังได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว และวัตถุประสงค์ของการคัดค้านเช่นว่านี้ก็ “เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่” นั่นเอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมสามารถใช้ได้ก่อนหน้าหรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้ง โดยขึ้นอยู่กับกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภาผู้ร้องทั้ง ๑๐ คนได้อ้างอิงถึงมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงในกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่ระบุไว้จาก (๑) - (๑๐) ซึ่งไม่มีกรณีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่รวมอยู่ด้วย สมาชิกวุฒิสภาผู้ร้องจึงได้ยกขึ้นอ้างเป็นข้อต่อสู้ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงได้ก็เฉพาะแต่ในกรณีใดกรณีหนึ่งที่แจ้งไว้ในมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น และว่าการกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งต้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น ย่อมเป็นการเพิ่มเติมเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งไม่มีกำหนดไว้ก่อนในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการขยายอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ไว้ ซึ่งถ้าปล่อยให้บทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

ได้ก็เท่ากับเป็นการยอมรับว่า ทั้งรัฐสภาหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๑๓ ที่ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั่นเอง

ข้อโต้แย้งของสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คนตามที่กล่าวข้างต้นนี้ พิจารณาดูแล้วเห็นว่า ไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้ เพราะประการแรก การดำเนินการเลือกตั้งหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาต่างๆ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนั้น เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด ๖ ส่วนที่ ๔ ของรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการเฉพาะและแยกต่างหากจากเรื่องตามมาตรา ๑๓๓ ซึ่งว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเป็นกรณีทั่วไป จึงไม่จำเป็นต้องรวมเหตุเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเข้าไว้ในมาตราดังกล่าว ประการที่สอง รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติใดที่บ่งชี้โดยตรงหรือโดยอ้อมว่า มาตรา ๑๓๓ (๑) - (๑๐) เป็นรายการที่แสดงเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้อย่างหมดจดครบถ้วนแล้วทุกกรณีไปในทางตรงกันข้าม มาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญเองได้กล่าวถึงและรับรองไว้ว่า มีกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้อง “...ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา...” ข้อความในมาตรา ๕๗ นี้ จึงมีนัยว่าการที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือกตั้งนั้น ก็เป็นเหตุอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากสมาชิกภาพของตนได้ ถึงแม้ว่ากรณีเช่นนี้จะไม่มีกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญก็ตาม ทั้งนี้ ย่อมเป็นการสอดคล้องกับข้อโต้แย้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ว่า “...การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔)...”

สมาชิกวุฒิสภาผู้ร้อง ได้กล่าวอ้างอีกว่า คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงนั้น เป็นการจำกัดสิทธิของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นในลักษณะที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ซึ่งบัญญัติห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น พิจารณาดูแล้วเห็นว่า ในเมื่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเอง รวมทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว ก็จำต้องถือด้วยว่า การจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นเรื่องที่บัญญัติให้กระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่สอดคล้องกับมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญแล้ว

ประเด็นสุดท้ายตามคำร้องของประธานรัฐสภาเมื่ออยู่ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า การเลือกตั้งเดิมเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ นั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาต่าง ๆ นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งทางเลือกต่าง ๆ หลายประการ จึงย่อมอยู่ในดุลพินิจโดยเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะเลือกใช้อำนาจหน้าที่และหรือทางเลือกใดก็ได้ที่ตนเห็นว่า จะช่วยให้การเลือกตั้งสามารถบรรลุถึงเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ และย่อมไม่มีองค์กรอื่นใดมีสิทธิก้าวก่ายการใช้อำนาจดุลพินิจดังกล่าวได้ แม้กระทั่งศาลรัฐธรรมนูญเองซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ก็ถูกจำกัดแต่เพียงการวินิจฉัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ประการใด มิใช่วินิจฉัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องใช้อำนาจดุลพินิจอย่างไร ในเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ทั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ประกอบมาตรา ๑๔๗ ตามนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ และตามมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ และในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้ตามมาตรา ๘๕/๕ แล้ว ก็ย่อมอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่เพียงองค์กรเดียวที่จะใช้อำนาจหน้าที่หรือทางเลือกใดก็ได้ตามที่ตนพิจารณาเห็นสมควร โดยศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นใดไม่มีสิทธิที่จะก้าวล่วงเข้าไปได้

เกี่ยวกับประเด็นนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญความว่า กรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนที่เป็นปัญหานี้ “คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าว” ซึ่งพิเคราะห์แล้วเห็นว่า เป็นคำชี้แจงที่ฟังขึ้นและถูกต้องตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเห็นว่า การวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องนี้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยว่า

๑. คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ มีคำสั่งนั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ กับกรณีสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คนนี้ เป็นการกระทำที่อยู่ในอำนาจดุลพินิจโดยเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น กรณีจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกัน

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ ขอบด้วย
รัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภายื่นคำร้องว่า โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แซ่วัฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิรินทร์ ฐปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการพิจารณาตามวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยครบถ้วน รวมทั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว ในการพิจารณาปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับนายกวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แหว้ฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมบุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๕๔ ถึงที่ ๘๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ นายกวี สุภธีระ กับนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นายสนิท วรปัญญา กับพลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า และนางพวงเล็ก บุญเชียง นางสาววย แหว้ฒนะ กับนายธรรมบุญ มงคล พร้อมด้วยนายชิต เจริญประเสริฐ กับนายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ โดยให้เหตุผลว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจาก

ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

ในฐานะประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน ได้แย้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้ ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประธานรัฐสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ดังนั้นปัญหาที่จะต้องพิจารณาประการแรก คือ ตามมาตรา ๒๖๖ ดังกล่าว ประธานรัฐสภามีอำนาจที่จะส่งเรื่องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ประธานรัฐสภาจะส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๖๖ ได้ นั้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

๑. ผู้ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือประธานรัฐสภา

๒. เรื่องที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น

ดังนั้น แม้เรื่องนี้ประธานรัฐสภาจะเป็นผู้ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ตาม แต่จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในเรื่องนี้เป็นกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งที่สมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน ได้รับเลือกตั้ง เป็นเหตุให้สมาชิกวุฒิสภา

ทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าว ต้องสิ้นสุดการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภา บุคคลเหล่านี้ได้รับความเสียหายจากคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงยื่นคำร้องขอให้ประธานรัฐสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งและรัฐสภาเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่สมาชิกรัฐสภา จำนวน ๑๐ คน เป็นเพียงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น เมื่อสมาชิกรัฐสภาไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาของบุคคลเหล่านี้จึงไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ๒ องค์กร ส่วนจะมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน จึงไม่ใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ และถ้าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยหรือคำสั่งขององค์กรซึ่งออกคำสั่งหรือวินิจฉัยตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ สามารถอ้างได้ว่าคำสั่งหรือคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แล้ว ทุกครั้งเมื่อองค์กรต่างๆ วินิจฉัยหรือมีคำสั่งทุกเรื่องย่อมมีผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ถ้าผู้เสียประโยชน์สามารถให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้แล้ว ทุกเรื่องที่องค์กรต่างๆ ได้วินิจฉัยหรือมีคำสั่งจะต้องมาสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยซ้ำอีก ซึ่งผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญต้องการให้ทุกองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยและให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา ข้าราชการจึงมีความเห็นว่าไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยสมควรยกคำร้องของประธานรัฐสภา แต่ความเห็นของข้าราชการเป็นเสียงข้างน้อย โดยเสียงข้างมากมีความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้วินิจฉัย ข้าราชการจึงขอทำคำวินิจฉัยประเด็นที่ประธานรัฐสภาขอให้วินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่
๒. มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ โดยไม่ได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ซึ่งจะต้องสั่งการภายใน ๑ ปีนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และมาตรา ๑๔๗ (๒) บัญญัติว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใด ได้กระทำการลงไปอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการดังกล่าวเสร็จแล้ว จะต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

ดังนั้น เมื่อปรากฏว่ามีผู้คัดค้านว่าสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนดังกล่าว ได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ทำการสืบสวนสอบสวน เมื่อได้ข้อเท็จจริงว่าสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนได้รับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน เฉพาะตัวของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้น ๆ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แล้ว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม และให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก็ต้องถือว่าตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นว่างลง จึงจะมีการเลือกตั้งใหม่ได้ เท่ากับว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกตั้งมาเลย เพราะได้รับเลือกตั้งโดยไม่ชอบ

ส่วนที่ผู้ร้องมีความเห็นว่าการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง เป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติถึงการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีเพียง ๑๐ กรณีเท่านั้น มาตรา ๑๓๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ”

ดังนั้น เมื่อคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงด้วย ทั้ง ๆ ที่คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นไม่ใช่กรณีใดกรณีหนึ่งใน ๑๐ กรณีตาม มาตรา ๑๓๓ เช่นนี้ คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา มิได้มีเพียง ๑๐ กรณีตาม มาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภาไว้ในมาตราต่างๆ ด้วย เช่น มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังจากที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมี คำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง.....” จะเห็นได้ว่าตามมาตรานี้สมาชิกภาพ ของสมาชิกวุฒิสภาอาจจะสิ้นสุดลงได้ หากได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพ ของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลง แม้มิได้เป็น ๑ ใน ๑๐ กรณีของมาตรา ๑๓๓ และการสิ้นสุด สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔๕ (๔) คือกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการ เลือกตั้งใหม่ ซึ่งทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วยเหมือนกัน และเป็นกรณีเช่นเดียวกับ มาตรา ๕๗ ดังนั้นคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ในครั้งนี้ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ แต่อย่างใด จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

สำหรับประเด็นที่ ๒ ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลง.....” พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๘๖ นี้เป็นผลมาจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๓ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า ข้อความในมาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ส่วนประเด็นที่ ๓ ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ใช้มาตรา ๘๕/๕ ของพระราชบัญญัติ ฯ ในการประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ จึงเป็นการสั่งการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้น พิจารณาแล้ว มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติ ฯ เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยมีได้ตัดสิทธิผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง คือ ทุกคนมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ส่วนมาตรา ๘๕/๕ นั้น เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ลงสมัครรับเลือกตั้งมีกำหนด ๑ ปี ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยไม่ชอบ ได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ จึงประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะกระทำได้ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ เพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน เป็นเวลา ๑ ปีนั้น จึงไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาได้ส่ง เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

๑. นายทวี สุภีระ	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น
๒. นางพวงเล็ก บุญเชียง	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา
๓. นางสาววย แฉวฒนะ	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. นายธรรมนูญ มงคล	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง
๕. พลเอก ศิริรินทร์ ฐปกล้า	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี
๖. นายสนิท วรปัญญา	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี
๗. นายชวาล มหาสุวีระชัย	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ
๘. นายชิต เจริญประเสริฐ	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ
๙. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี
๑๐. นายวีระศักดิ์ จินารัตน์	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี

โดยขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒) ประเด็นที่ขอให้วินิจฉัยตาม ๑) ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งให้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ซึ่งส่งมาโดยประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับคำร้องดังกล่าวไว้วินิจฉัย เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๖๖ เพราะไม่ได้เป็นปัญหาขององค์กร แต่เป็นปัญหาของสมาชิกวุฒิสภา ดังกล่าวเพียง ๑๐ คน ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ออกคำสั่ง จึงเป็นเพียงปัญหาของสมาชิกวุฒิสภาแต่ละบุคคลเท่านั้น มิได้เป็นปัญหาของวุฒิสภาแต่อย่างใด แต่ในฐานะเสียงข้างน้อยในการลงมติคือ ๕:๘ ตามหลักประชาธิปไตยและความรับผิดชอบร่วมกัน จึงทำการพิจารณาและวินิจฉัยร่วมกับเสียงข้างมากด้วย

ประเด็นปัญหาที่สมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๐ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยทั้ง ๓ ประเด็นดังกล่าว พิจารณาดูแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) ดังนั้น เมื่อมีการคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง...สมาชิกวุฒิสภา...ผู้ใดกระทำการใดๆ โดย

ไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง...ว่าด้วยพรรคการเมือง...คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีใดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในกรณีนั้นย่อมสิ้นสุดลงตามตรรกของรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าว หรือสิ้นสุดลงตามมาตรา ๕๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็ได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพเพราะกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ได้บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าว ต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นที่ได้รับมาจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวด้วย ส่วนการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาตรามติ ๑๓๓ เป็นการสิ้นสุดลงด้วยเหตุต่างๆ โดยทั่วไปไม่เกี่ยวกับการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

๒) ตามเหตุผลในข้อ ๑) เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้ มาตรา ๕๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓

๓) เมื่อรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่กล่าวในข้อ ๑) อันมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีดุลยพินิจที่จะใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งได้ตามเหตุผลและหลักฐานการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน ซึ่งอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือมีน้ำหนักแตกต่างกันได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประกาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง การวินิจฉัยว่ามาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ* มีใจความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และตามนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ นายทวี สุภธีระ กับนายวีระศักดิ์ จินรัตน์ นายสนธิ วรปัญญา กับพลเอก ศิริรินทร์ ฐปกล้า และนางพวงเล็ก บุญเชียง นางสาววย แหว้ฒนะ กับนายธรรมนุญ มงคล พร้อมด้วยนายชิต เจริญประเสริฐ กับนายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง

* คำร้องลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔

ที่ ๘๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ฯ โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุด นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ จึงมีปัญหาที่เกี่ยวข้อกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้ว เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง และผู้ร้องเรียนทั้ง ๑๐ คน ได้โต้แย้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจและใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เกิดขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑)

และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑. ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัย เสียด้วยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งโดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการ การเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัย สั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ในเบื้องต้น จะวินิจฉัยว่า การเสนอเรื่องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

จะเห็นได้ว่า ข้อความในบทบัญญัติดังกล่าวที่ว่า “มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ” เป็นข้อความที่มีความหมายไม่แน่ชัด ดังนั้น เพื่อให้ได้ความแน่ชัด จึงต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นภายใต้หมวด ๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำให้ทราบว่าแต่เดิมมาตรา ๒๖๖ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่คณะทำงานยกร่างขึ้น และคณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เห็นชอบด้วย มีข้อความดังนี้

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกันให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”*

ต่อมา ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาร่างมาตรา ๒๖๖ ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ เลขานุการคณะกรรมการฯ ได้รายงานที่ประชุมว่า “มาตรานี้เป็นเรื่องขององค์กรในรัฐธรรมนูญ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่า มีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน ไม่เกี่ยวกับกระทรวงหรือกรม และไม่เกี่ยวกับองค์กรหนึ่งเกิดความขัดแย้งกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะถ้าศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจเกินกว่าที่มี ก็ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อจำกัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ” คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีมติให้ตัดคำว่า “ซ้ำซ้อนกัน” ออก เพราะนอกจากปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ อาจจะมีซ้ำซ้อนกันแล้ว ยังอาจมีปัญหว่าองค์กรต่างๆ เถียงว่าไม่ใช่อำนาจของตนด้วย

หลังจากนั้น สภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๖๖ โดยไม่มีการแก้ไข

ตามที่กล่าวข้างต้น ย่อมเห็นได้ว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามมาตรา ๒๖๖ หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือจากการที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้นๆ

เมื่อได้ทราบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แล้ว จะได้พิจารณาว่า เรื่องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญตามนัยของบทบัญญัติดังกล่าวหรือไม่

ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยประเด็นต่างๆ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคนสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

(๒) มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

* รศ. มนต์รี รูปสุวรรณ และคณะ, เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน ๒๕๕๒, หน้า ๔๑๕.

(๓) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า เรื่องต่างๆ ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นมิใช่กรณีที่มีปัญหาว่าอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือเป็นเรื่องที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่ใดๆ อันจะถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การเสนอเรื่องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร. อิศสระ นิติทัณฑ์ประภาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอูระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

กรณีสืบเนื่องจาก มีผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น จังหวัดพะเยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดระนอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แฉ้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรรณปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สืบสวนสอบสวนตามกระบวนการ ระเบียบ และกฎหมายแล้ว เห็นว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น จังหวัดพะเยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดระนอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับนายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แฉ้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรรณปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๕๔ ถึงที่ ๘๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น จังหวัดพะเยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดระนอง เขตละ ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี เขตละ ๒ คน ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ นายสนธิ วรปัญญา กับพวก รวม ๑๐ คน ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ อ้างเหตุผลทำนองเดียวกันว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงมีปัญหาที่เกี่ยวข้อกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

ประธานรัฐสภาเห็นว่า เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจงก่อนการวินิจฉัยแล้ว มีปัญหาต้องพิจารณา วินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และ มาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๕ (๑) และมาตรา ๙๖ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนด เหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่ามีผู้คัดค้านการเลือกตั้งตาม มาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้ง นั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วย รัฐธรรมนูญ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖
- (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘
- (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามมาตรา ๘๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี
- (๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา
- (๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง โดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเอง ได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๓) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังนี้

(๑) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(๒) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(๓) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(๔) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(๕) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา ๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองที่เสนอบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่าการเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใดในเขตเลือกตั้งนั้น หรือของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้านเพราะเหตุตามมาตรา ๔๑ หรือ มาตรา ๔๓ ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณา โดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้อีก

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิคำสั่ง แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๘๕/๕ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม
มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง
ส่วนที่ ๓ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนที่ ๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ส่วนที่ ๖ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และ
มาตรา ๔๗ ส่วนที่ ๗ การลงคะแนนเลือกตั้ง ส่วนที่ ๘ การลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง และส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและ
เที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
หรือในหมวดนี้”

ตามปัญหาข้อที่ ๑ ที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ นั้น
ปัญหานี้เป็นปัญหาเดียวกันกับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญ
ได้วินิจฉัยแล้วเป็นคำวินิจฉัย ที่ ๑๒/๒๕๔๔ วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย
ปัญหานี้อีก

ตามปัญหาข้อ ๒ ที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔)
และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑
มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และ
ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนด
เหตุสิ้นสุดไว้นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่
ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียง
ประชามติตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่
ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้ง
ในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนั้น อาจเป็นผลจากผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำเอง หรือผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองได้กระทำลงไป เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะกระทำก่อน หรือขณะสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อมีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงโดยพลัน และต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตาม มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และวรรคสอง รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้เอง เพื่อให้เกิดความคล่องตัว เพื่อให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และได้้นักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเข้ามาแก้ปัญหาของประชาชน และของประเทศ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ปฏิรูปการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๗) และมาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่วาง มาตรการและวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และ มาตรา ๑๔๗ เป็นรายละเอียด คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๖) เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งชอบที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้

สำหรับปัญหาที่ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๗) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้ กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว ในตอนต้นว่า มีความจำเป็นต้องปฏิรูปการเมือง โดยมีลักษณะสำคัญ คือ ต้องแก้ไขปัญหาของระบบ การเมืองทั้งระบบ สร้างความสุจริตและประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญจึงให้มีองค์กรเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่จะพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาเกิดกับการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ย่อมมีความหมายอยู่ในตัวว่า ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจวินิจฉัยให้ความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้ ที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิก

วุฒิสภาลิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิมีคำสั่ง จึงชอบแล้ว ความสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงได้ไม่เฉพาะแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓ อาจสิ้นสุดสมาชิกภาพโดยเหตุอื่นได้ ซึ่งต้องพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญในแต่ละมาตราว่า ได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้อย่างไร เพราะรัฐธรรมนูญแต่ละมาตรา มีความสำคัญเท่าเทียมกัน การแปลความหมายหรือตีความต้องให้เป็นผลเสมอกัน

ปัญหาข้อ ๓ ที่ต้องวินิจฉัยว่า การวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งล่วงหน้าโดยกำหนดเวลา ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีเป็นเรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๕ (๑) และมาตรา ๘๖ เพราะเห็นว่า ผู้ที่ถูกคัดค้านควรได้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ไม่ได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งอันเป็นผลให้สมัครรับเลือกตั้งอีกไม่ได้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่ต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ๑ ปี ดังนั้น คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้แล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คนสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ